

გაბრიელი სასართვალი

ქ ა რ თ უ ლ ი ე რ ო ვ ე უ ლ ი ს ა ბ ზ ო ს ო რ გ ა ნ ო

„LA GEORGIE COMBATTANTE“

N° 3

ა პ რ ი ლ ი 1952 — A V R I L 1952

N° 3

ა მ ე რ ი კ ა — რ უ ს ე თ ი ს ე რ ე მ ს

რუსეთის დემოკრატიულ რევოლუციის 35 წლის თავზე

(12 მარტი 1917 — 12 მარტი 1952 წ.)

ოცდაათუთხმეტი წელიწადი შესრულდა მას შემდეგ, რაც თქვენ ჩამოაყვდით მეფის მთავრობა. ჩვენ ვილოცავთ ამ წლისთავის დღეს.

ჩვენ კარგათ გვახსოვს, რომ 1917 წლის 12 მარტის რევოლუციის, რომელმაც დაამყარა დემოკრატიული მმართველობა, იყო შემოქმედება რუსეთში შემავალ ყველა ერებისა, კლასთა განურჩევლათა და არა კომუნისტური კონსპირატორების, რომლებმაც შემდეგში მოსაპეს რუსეთში თავისუფლება. კომუნისტებისაგან ხელისუფლების დაპყრობა იყო ერთი დიდი, მაგრამ არა უჩვეულო ტრაგედია ისტორიული ჩარხის უკუღმა მოტრიალებისა, რომელმაც მოპოვებული თავისუფლება, დროებით მიაღწია, გახდა მსგავსი დესპოტიის.

მაგრამ ჩვენ ვიცით, რომ თქვენი აქტი 35 წლის წინეთ შესრულებული, რომელიც თავის მნიშვნელობით უდრის ჩვენს 1776 წლის რევოლუციას, იყო ბუნებრივად წარმოშობილი კულმინაციური წერტილი 100 წლის წინეუწყვეტელი ბრძოლისა და პროგრესის მსვლელობის.

ამ ასი წლის ბრძოლით, რომელიც თვითმპყრობელი ნიკოლოზ II-ის ჩამოგდებით დამთავრდა, თქვენ დაამსხვრიეთ ბატონ-ყმობის ბორკილები, მოაბრუნეთ პოლიტიკური უფლებები, შექმენით გაუმჯობესებული ცხოვრების პირობები და ხელი მოუშარათ მთელი კაცობრიობის წარმატებას უკეთესი მომავლისაკენ. ამ დიდ ბრძოლებში, თქვენი დიდი მწერალნი, მეცნიერნი და ხელოვანნი, გამოსთქვამდნენ არა მარტო თქვენს მისწრაფებებს, არამედ ამდიდრებდნენ მთელ კაცობრიობის გონებრივ საღაროს.

ამ დღეს, 35 წლის წინეთ, თავისუფლების და სამართლიანობის იდეით აღფრთოვანებულებმა იხილეთ თქვენს მხარეზე გადმოსული უერთგულესი ჯარები მეფის; თქვენ მოიშორეთ დიდხინიდან ფეხმოდგმული მისი ბატონობა. და ამას მიაღწიეთ თქვენ თითქმის სისხლდაუღვრელათ ძმობა - სადამიანობის იდეის მაღალ სულისკვეთებით, რასაც არასოდეს არ დაიფიცებთ კაცობრიობა.

ჩვენ გვახსოვს, რომ პირველი აქტი თქვენი დემოკრატიული მთავრობისა, რომელმაც მხარს უჭერდნენ კაცთა და ქალთა ყველა კლასისა და წოდების, ყველანი, ვინც ათეული წლების განმავლობაში აწარმოებდნენ თავდადებულ ბრძოლას თავისუფლებისათვის, — იყო უზრუნველყოფა ყველასათვის სიტყვის, ბეჭდვის და კრების თავისუფლების; პოლიტიკური პარტიმარნი განთავისუფლებული იქნენ; საარწმუნოებრივი და ურთიერთი უთანასწორობა გაუქმდა; საიდუმლო პოლიცია მოსაბოილი იქნა; დაიწყო მუშაობა სრულყოფილი დამფუძნებელი კრების არჩევნების მოსაწყობათ თანასწორი საარჩევნო უფლების ნიადაგზე; განხორციელებულ იქნა ავტონომია ფინლიანდის; გაუქმებულ იქნა სიკვდილით დასჯა; ცნობილი იქნა პოლონეთის დამოუკიდებლობა.

ჩვენ, ამერიკელები, ვამაყობთ იმით, რომ შეერთებულ შტატებმა პირველმა იცნეს თქვენი დემოკრატიული მთავრობა. ჩვენმა პრეზიდენტმა ვუდრო ვილსონმა ამერიკისა და მთელ დემოკრა-

ტიულ ქვეყნების სახელით, 1917 წლის 2 აპრილს, წარმოასთქვას: „ვინც კარგათ იცნობდა რუსეთს, იცოდა, რომ რუსეთი სულთ და გულთ იყო დემოკრატიული ქვეყანა — თავის ინტელექტუალური მიდრეკილებით, ხალხის გულში ღრმად ჩასახული გრძობით, თავის ცხოველი ტრადიციებით... დიდი და კეთილშობილი რუსის ხალხი თავის ძლიერებით ახალ ენერჯიას შთაბერავს ყველა იმას, ვინც იბრძვის მთელი კაცობრიობის თავისუფლებისა, სამართლიანობისა და მშვიდობიანობისათვის. აი ვინ არის ნამდვილი თანამებრძოლი „პატიოსნების ღირსი“.

სამწუხაროთ კაცობრიობისათვის, სწორეთ მამინ, როცა გაიმარჯვა თავისუფლებამ, თქვენი ქვეყანა ძალზე მოქანცული იყო საშინელი ომით. ისარგებლეს რა თქვენი მისწრაფებით მშვიდობიანობისადმი, კომუნისტებმა ხელთ იგდეს მართველობის სადგვე და დაამყარეს პარტიული დიქტატურა. და აი ამ დღიდან იცავენ ისინი თავის ბატონობას საშინელი ტერორის საშველებით.

მთელი კაცობრიობის ცხოვრება დღეს უფრო მჭიდროთ გაერთიანებულია, ვიდრე ეს იყო ამ 35 წლის წინეთ. და ახლა ჩვენ ვიცით, რომ მსოფლიოში არ იქნება არც მშვიდობიანობა, არც უშიშროება, სანამ თქვენ არ მოიპოვებთ ხელ-ახლა თავისუფლებას. ტირანია, რომელმაც დაახრჩო თქვენი თავისუფლება, ახლა ჩვენც გვემუქრება. მესამე მსოფლიო ომის წინაშე ვდგევართ ყველანი და შეიძლება ამ ომმა, რომელიც მილიონობით ადამიანთა მსხვერპლს შეიწირავს, ჩვენი სურვილის წინააღმდეგ იფეთქოს... იმას, ვინც მოგატყავთ თქვენ თავისუფლება, უკვე მსოფლიოს მრავალ ადგილებში შექმნეს კონფლიქტები, რითაც ყველა ხალხებს დაადევს მძიმე ტვირთი შეიარაღების. მათ მოსაქვს თავისუფლება მთელი რიგ ქვეყნებში და ცდილობენ ქვეყნიერების თვალში პასუხისმგებლობა თავის პოლიტიკისა დასადგან მთელ რუსეთს და მასში შემავალ ქრებს. უნდადავო ცდა! რაც დრო გადის, ჩვენ უფრო და უფრო ვრწმუნდებით, რომ რუსეთში შემავალი ქრები მიისწრაფიან თავისუფლებისაკენ.

ჩვენ მსურვალე სალამს ვუძღვნით იმ გაბედულთ თქვენს შორის, ქალსა თუ კაცს, სიკვილიის საფრთხესაც რომ არ დაერიდენ, რათა თავისუფალ ქვეყანაში გამოქვეყნოყენ და აქ თავისუფალ ადამიანთა შორის, გაცხადებისათ თავის დაუზრეტელი სიყვარული თავისუფლებისადმი, რომელიც სულ მცირე ხნით იგემეს ამ 35 წლის წინეთ და რომლის ხელ-ახლა მოპოვება დღეს კიდევ უფრო ძლიერ სწყურიათ, ვინემ ოდესმე.

ჩვენ უარსყვოფთ, როგორც უსირცხვილო ცილისწამებას, კრემლის ხელისუფალთა ცდას დაგვარწმუნონ, ვითომ თქვენს გულში აღარ ქონდეს ადგილი იდეალს თავისუფლებისა და სამართლიანობისა, რომელიც თქვენ გასულდგმულლებდათ 1917 წლის თებერვლის დღებში. ჩვენ ვიცით, რომ იმას, ვინც ახრჩობს თქვენს თავისუფალ სიტყვას და ჩვენ ყველას გვიმზადებს მესამე მსოფლიო ომის საშიშროებას, უფლება არ აქვთ თქვენი სახელით ლაპარაკის, რადგან იოტის ოდენათაც არ გამოხატავენ თქვენ გულის ნადებს. ისტორია გვასწავლის, რომ ყოველი დესპოტიზმი აუცილებლათ წაქცეულ იქნება გამოუხიზლებულ ხალხის ძლიერებით.

მოგაგონებთ, რომ ინგლისის ქრსაც ხელ-მეორეთ დასჭირდა ბრძოლით უბრატესობის მოპოვება თავის გვირგვინოსნებზე 1688 წლის რევოლიუციის შემდეგ, რადგან პირველი ბრძოლა კარლოს I ჩამოგდების მიუხედავთ, წაგებით დათვდა; საფრანგეთის ქრიც, რომელმაც 1789 წ. დაანგრია ბასტილიის ციხე, მსხვერპლი გახდა — დროებით რასაკვირველია, იაკობინელთა პარტიის და ნაპალეონის დიქტატურის, ხოლო შემდეგ კვლავ აღადგინა პრინციპი თავისუფლების, ძმობის და თანასწორობის, რომელიც თქვენც ვქონდათ დროშაზე დაწერილი 1917 წლის რევოლიუციამ.

ჩვენ ამერიკელები, დიდ ღირებულებას ვაძლევთ თავისუფლებას და ძლიან კარგათ გვესმის, რომ თავისუფლების გამარჯვება თქვენს ქვეყანაში საუკეთესო გარანტია იქნება ახალი მსოფლიო ომის საშიშროების თავიდან აცდენისა. ვიცით აგრეთვე, რომ სანამ საბოლოოთ არ იქნება გამარჯვებული ის დემოკრატიული პრინციპები, რომელთაც აღფრთოვანებით შეხაროდით ამ 35 წლის წინეთ, მანამდე არც შტატებს, არც სხვა თავისუფალ ქვეყნებს, და მით უმეტეს, არც იმ ქვეყნებს, რომელიც დღეს კომუნისტურ ტირანიის ხელ-ქვეშ იმყოფებიან, არ ექნებათ შესაძლებლობა მშვიდობიან ცხოვრების და არც რწმენა ხვალინდელი დღის უშიშროების.

აი ამიტომ ყველა ამერიკელები, რომელსა საზოგადოებრივ ფენასაც არ უნდა უკუთვნოდენ, ამ თქვენ დიდ დემოკრატიული რევოლიუციის 35 წლის თავზე, ყველანი ერთ სულღვანთ გიწვიან მეგობრულ ხელს თქვენ, რუსეთში შემავალ ქრებს. უღრმესი რწმენა გვაქვს, რომ თქვენც ისე, რო-

გორც ყოველი იერი, რომელმაც იგემა სიამ-სიკეთე თავისუფლების, არავითარი სიძნელეს არ დაე-
რიდებინო, რომ გაიკაფოთი გზა — თავისუფლებისაკენ. და მაშინ თავისუფალი რუსეთი კვლავ და-
იჭერს შესაფერ ადვილს მსოფლიო ერთა ოჯახში, და რუსეთში მყოფი ერები კვლავ ჩაებმინ შე-
მოქმედებითი მუშაობაში მთელი კაცობრიობის მყენიერებისა და კეთილდევობისათვის.

ხელს აწერენ 72 მოღვაწე, მათ შორის:

ჰუგენი ჰერბერტ — ყოფილი პრეზიდენტი.	მაკმაგონ ბრენ—სენატ. (დ. პ.) მუდი ბლენ—სენატ. (დ. პ.)	ტომას ნორმან—სოც. პარტიის ლიდერი
კერკი ალენი—ადმირალი, ამერიკი კომიტეტის თავმჯდომარე	მუნდტ კარლ—სენატ. (დ. პ.) მურეი ფილიპ—მრეწველთა კონგ. თავმჯდომარე	ტაფტ შარლი—პროც. იკლესიის მეთაური
გრინ ვილიამს—პროფესიონ. კავ. (ს.ი.ო.) თავმჯდომარე	ნევენს ალოან—პროფესორი პროსკაურ ეოზეფ—ქბრავლების კომიტეტის თავმჯდომარე	ფლანდერს რალფი—სენატორი (რესპ. პარტ.)
დუბინსკი დ.—პროფ. კავ. თავ. ალტშულ ფრანკი—რედატორი ვალას დევიტ—რედატორი	სარნოფ დავით—რადიო წარმ. კომიტეტის თავმჯდომარე	ფოზგეზონ პომერ—სენატორი ფინკინტენი, ლუი—რაბინი ფოლბრიტ, ჯ.—სენატორი (დ. პ.)
ლიმან პერსერტ,—სენატ. (დ. პ.) ლივიტას ს. —რედატორი	სმიტ მარკარტეტ—სენატ. (რ. პ.) სტანლეი ევილიამ—ადმირალი	ჰოფმან პოლ—ფორდიის კომიტ. თავმჯდომარე
ლილიენტალ დავიდ — ატომ. ბომბის კომ. ყოფ. თავმჯდ.	სტენონსონი ადლეი—გუბერნატ. სეოზი ჯერას—ელექტრო საზ. გად. თავმჯდომარე	ჰუკ სიდნეი—კულტ. თავისუფ- ლების კომიტ. თავმჯდომარე
ადლერი იულიუს — გენერალი ბაქტერი ჯემს	ფორდიკ პარრი—ეფისკოპოზი	დუგლას პოლ—სენატ. (დ. პ.) სმიტ ჰ. ალექსანდრ—სენატორი (რესპ. პარტ.)
კლეი ლიუსიუს—გენერალი		

ე ვ რ ო პ ი ს გ ა მ თ ლ ი ა ნ ე ბ ა

ევროპა მუდამ იყოფოდა გეოგრაფიულათი ორ ნაწილათ: აღმოსავლეთი და დასავლეთი. მათ შორის მდებარე ნაწილები ზოგი იხრებოდა და-
სავლეთისაკენ, ზოგი აღმოსავლეთისაკენ. ამ ჟამათ ეს ძველი გეოგრაფიული და კულტურული დანაწილება აღარ არსებობს. დღეს მათ შორის გაბეჭეულია აშკარა დაპირდაპირება და ბრძო-
ლა ყველა სფეროში. რუსეთის ოქტომბრის რე-
ვოლუციამ სავესებით დაამსხვრია მათ შორის მდებარე შემეფრთხელები ხიდი და დააშორა ერთ-
მანეთს ძირბუდიანათი, ხოლო მეორე ომის შე-
დეგი ვახდა საშუალო ევროპის სავესებით ჩამო-
შორება დასავლეთისაგან და გადასვლა აღმო-
სავლეთისაკენ. შემდეგ მოხდა ერთი დიდი ამ-
ბავი: აღმოსავლეთ ევროპამ თავის საგარეო მუ-
შაობის მთავარი ძალა გადაიტანა შორეულ აღ-
მოსავლეთში, დაანგრა ჩინეთის წყობილება და იქ გაამეფა მოსკოური ხელისუფლება.

ასე რომ დღეს დასავლეთი გეოგრაფიულა-
თაც მეტად დაპატარავდა და გადაიქცა აღმო-
სავლეთის სათამაშო იარაღათ. აი ამ კრიტიკულ მომენტში გამოჩნდა ამერიკის შეერთებული შტატები, დაუპირდაპირდა მოსკოვიდან და ჩადგა დასავლეთის რიგებში. მისი მეთაურობით

დაიწყო დასავლეთი ევროპის გამთლიანება მხე-
დრულათ, დეცება ერთი საევროპიო ჯარი. ეს არის პირველი ნაბიჯი ევროპის გამთლიანების ხაზზე. მაგრამ ეს არი კმარა, მის უნდა მოსდევ-
დეს გავრთიანება სამინათი: ეკონომიური, პოლი-
ტიკური, ნაციონალური და იდეური. როცა და-
სავლეთი დაადგება ამ გზას, მისი ნამდვილი გა-
მთლიანება ჩქარა დასრულდება და დაწყებულ სახედრო ერთობას მიეცემა ურყევი საფუძ-
ველი.

აი ასეთი დასავლეთის წინაშე აღმოსავლეთი ევროპა და მისი ამყოლნი იძულებულნი იქნე-
ბიან ჩადგენ ახალ კალაპოტში, აღადგინონ ძვე-
ლი მეზობლური ურთიერთობა დასავლეთთან თანდათან, შევიდენ მის ურთიერთობაში და თავიდან აიცილონ საეგებო მომავალი. დასკენ
ნა იქნება ასეთი: ორივე ევროპის საერთო ნია-
დაგზე დადგობა, საერთო წყობილების შექმნა. მოსკოვიდან სეპერატუიზმი და საომარი მზადე-
ბა გაქრება, ორივე ევროპა ერთ ხაზზე დადგე-
ბა და დასავლეთის ძირითადი პოლიტიკა: თავ-
ისუფლება და დემოკრატიზმი მსოფლიო ხაზათ გადაიქცევა.

რ ა უ ნ ბ ა ნ ვ ა რ თ ?

არ იქნა და არ ელირსა ეცრობას ზავი და მშვიდობა. ხუთი წელიწადი ომს მოუხდენ, ხოლო ზავის შეცვრას მხილი წელიწადია დასტურიალენ და დღემდე ვერ მოუხერხებიათ. ვერც იტყვიან ვინმე, თუ როდის მოეღება ბოლო „არც ომის, არც ზავის“ მდგომარეობას.

საიდან მოდის ყოველივე ეს?

დავაკვირდეთ ფაქტებს. მათ აქვთ აზრი, ხშირათ მეტათ დამაფიქრებელი. ევროპაში არა ერთი — დიდი თუ პატარა — სახელმწიფო იყო დამარცხებულთა რაიონში. ზოგიერთ მათგანთან საზავო ხელშეკრულება დადებულა, ზოგთან არა.

რატომ? რა არის ამის მიზეზი?

ვენახით: ხელშეკრულება აქვს საბოლოოთ მიღებული რუმინეთს, ბულგარეთს, უნგრეთს. სამივე საბჭოთა გავლენის სფეროში იყვენ გამარჯვებულ მოკავშირეთაგან დატოვებული, სამივენი გახდენ მოსკოვის დიქტატურის სატელიტებათ, „სახალხო - დემოკრატიულ წყობილებით, მიუხედავთ იმისა, რომ ხელშეკრულების ძალით, იქ ნამდვილი, ევროპიული ხასიათის დემოკრატიული წყობილება უნდა ყოფილიყო შემოღებული. მოსკოვს ეს თავიდანვე ქონდა, ეჭვი არ უნდა, ვათვალისწინებულა: ხელშეკრულების დარღვევამდე მან და მისმა ჯარებმა ითამაშეს მთავარი როლი.

საზავო ხელშეკრულება მიეცა აგრეთვე იტალიას. აქაც მოსკოვის საბჭოთა დიქტატურას იმედი ქონდა კომუნისტური პარტიის გამარჯვების და იტალიის თავის სატელიტთა რიგებში გადაარქვის. კომუნისტთა ლიდერი — ტოჯლიანი, გეხსომებათ, რომის პაპსაც ელოლიცებოდა, კათოლიკურ პარტიასაც შეგობრულ ხელს უწყობდა, მონაქისტებსაც დაყვავებთ ელპარაკებოდა, ერთი სიტყვით ყველაფერზე მზათ იყო, ოღონდ კი ხელისუფლებაში ჩამდგარიყო და შემდეგ... მოსკოვის კარნახით გაეჯარიბებთ კომუნისტების ცნობილი პროცედურა.

ხოლო როცა ეს ბრწყინვალე პერსპექტივები გაუცუდდა კრემლის ბატონებს, იტალიაზე შურო იძიეს და, სხვა რომ ვერა მოუხერხეს, თავის დაუსრულებელ „ვეტოს“ საშვალებით ცრთა კავშირში შესვლის გზები მოუჭრეს.

ამ პირველ შარცხის შემდეგ საბჭოებმა, სჩანს ჯვარი დაუსვეს ზავის ჩამოგდების საკითხს. გერმანიისთვის — ეს ვთქვათ დიდი და რთული

საკითხია, მაგრამ რომ არც პატარა ავსტრიისთვის მოხერხდა საზავო პირობების საბოლოოთ ჩამოყალიბება, მიუხედავთ იმისა, რომ ავსტრია ომშიაც თავისუფლურათ, გარეშეთა ძალდატანებით იყო ჩათრული და მოკავშირენი აღდგენას პირდებოდენ, როგორც მსხვერპლს პიტლერის პოლიტიკას.

რამდენი სხდომა მოანდომეს ამ უწყინარ სახელმწიფოსთან საზავო ხელშეკრულებას ხან მინისტრებმა, ხან მათმა მოადგილეებმა, ხან ტენიკურმა კომისიებმა! მაგრამ საბჭოთა ემისიებს მომარაგებული ქონდათ ისეთი მოთხოვნები. ეკონომიური ხასიათის, რომელთა მიღებას ამ ქვეყნის მათ სრულ ფაქტიურ გავლენის ქვეშ მოქცევა უნდა მოყოლოდა. დანაჩენი სახელმწიფოებამას არ თანხმდებიან და სამართლიანდაც. და უმწყო ავსტრიის ური დღესაც ოკუპაციის ქვეშ გმინავს.

რშია ამ ერის დანაშაული? იმაში, რომ კომუნისტურ სირენის მღერას იქ ყურს აჩვენებდნენ. საბჭოთა სისტემის ხაზზე მასა გადაყვანა საოკუპაციო რუსის ჯარსაც არ შეუძლია! და თუ ასეა, უნდა დაიბანჯოს! საბჭოებს სჭირდებათ იქ თავის ჯარი ყავდესთ და ამით ეცრობის შუა-გულში ერთი სტრატეგიული ადგილი, არა მცირედი მნიშვნელობის, ხელში ეჭიროსთ. და რა ენაღვლებათ, თუ მთელი ერი უღვითოთ იტყლიტება! დააკვირდით ამ მოვლენას და თქვენთვის ნათელი იქნება, რომ საბჭოები ეძებენ არა ზავს და მშვიდობიანობას, არამედ მხოლოდ და მხოლოდ თავის გავლენის გაძლიერებას, ასე ვთქვათ, გზის გახსნას მსოფლიო ბატონობისაკენ, რაც მათი მუდმივი მიზანია! ამიტომ ზავს ადვილათ აწყურენ ხელს თავის სატელიტებისთვის. აჭიანურებენ და უარყოფენ — მათთვის უიმედო სახელმწიფოებისთვის.

აი ამაშია ძირითადი მიზეზი — დაუთავებელი საზავო ლაპარაკის. მაგრამ ახლა რომ გერმანიასთან საზავო ხელშეკრულების დაჩქარება წამოაყენეს? თითქოს დიდი წინააღმდეგობაა ზემო ნათქვამსა და ამ ახალ ფაქტს შორის.

მტკიცე რწმენით ვამბობთ: საბჭოთა მესვეურნი გერმანიის გამთლიანების და სამშვიდობო ხელშეკრულების ჩემპიონის როლში ჩვენთვის წარმოუდგენელია! ავსტრიას რომ ხელი ეცერ მოუჭერეს ზავზე, რადგან მთელი ნავთის წარმოების და უღიდესი ქარხნების კონტროლი

მათ არ მიაკუთვნეს, ახლა გერმანიას მიაკრძა-
ვენ ზაფსა და მშვიდობას? ეს შეუძლებელია.

მაშ რაშია საქმე? მართლა შეაბრუნეს თავის
პოლიტიკა მოსკოვის დიქტატორებმა?

ჩვენთვის ცხადია, რომ არა. მაგრამ უნდა-
ვა-
მოგვცდეთ, ჩვენ გაგვაკვირვა, ევროპის პრესას
ახმაურება; მართალია ევროპის ქრები ომით
მოღალეულია, ეკონომიურათ დასუსტებული,
მათ მართლა სწყურიათ ზავი, უნდათ სული
მოითქვან, გადატანილი საშინელი რღვევის,
ტანჯვის, ოკუპაციის შედეგა, უნდათ მძიმე
ჭრილობები მოიშუშონ. ყოველი სიტყვა, ზავის
სასარგებლოთ წარმოთქმული, გულზე მალამოთ
ეჩვენებათ. ვინ იცის, იცევს ახლა მაინც აღარ
იყოს ფლიღობა მოსკოვის მხრივ, იქნებ გველი-
რსოს ბოლოს და ბოლოს მოსვენება. და იწყება
დაუთავებელი კამათი, კომენტარებით ყოველი
სიტყვის, ანბანის, რომელიც ფარდის იქიდან
მოდის, საიდუმლოებით მოკულ მხარედან. ეს
იცის სატალინმა და მარცხენა ულვაშ ქვეშ მწა-
რე ორბიული ღიმილი გამოსუკრთის. სწო-
რეთ ამ ფსიქოლოგიურ განწყობილებაზეა აცე-
ბული მისი თამაში!

აბა შეხედეთ: გერმანიას ის პირდება მთლიან-
ნობის აღდგენას, გარეშე იმისა, რასაკვირვე-
ლია, რაც თვითონ წარსტაცა, ან თავის სატელი-
ტებს მისგან წართმეულის ნაცვლათ დაურჩეა
გერმანიის ტერიტორიადან; პირდება ჯარისა და
ფლოტის აღდგენას ძველი ნაციტური მხედ-
რებისან, მაგრამ მხოლოდ ერთი არსებითი პი-
რობით: დასავლეთთან მოლაპარაკებაზე უარი
თქვან, ნეიტრალური პოზიციაზე დადგენ, ე. ი.
განმარტოვებული დაჩინ. ცხადია, იმედი აქვს
მეხუთე კოლონის ე. ი. კომუნისტურ ემისრების
და აღმოსავლეთ გერმანიის პოლიტიური აპარა-
ტის საშეაღებით იმოქმედოს, ხოლო დასავლეთ-
თან დემოკრატიები შორიდან მაყურებელათ
იკლიოს. არ ჩაჩვეა იყვიროს და თვითონ მი-
გნიდან ჩაეჩიოს, სწორეთ ისე, როგორც ეს მო-
ხდა ჩეხიაში, პოლონეთში და სხვ. სატელიტებ-
ში. კომუნისტური რუსული პრესა, უკვე აქედან-
ნვე ამზადებს იდეოლოგიურ ნიჟდაგს: აღენა-
უერებს და კომპანის „მოლაღატურა“ მოქმედე-
ბას აწერს და ხალხის რისხვას პირდება.

მოკლეთ: გერმანია იყვითიანებული (შედაჩე-
ბით), მაგრამ დასაბჭოებისთვის ხელსაყრელ პი-
რობებში ჩაყენებული — ასეთია ახლი ბოლომე-
ვიკების უკანასკნელი ინიციატივის. მაგრამ თუ
თავის განზრახვა ვერ განახორციელებს, სხვა პი-

რობებში ზავი რა საჭიროა! სჯობს გაგრძნობ
დარჩეს გაყოფილი და ერთი მეოთხედი მაინც
საბჭოებზე დამოკიდებული! ხოლო ბრალი, თუ
მონერხდა, დემოკრატიულ სახელმწიფოზე იქ-
ნება დაკისრებული!

ამრიგათ ცხადია მთელი ეს აური-ზაური, ნო-
ტების წერა, განმარტებების დამატება თანდა-
ყოლილი გაშმაგებული ავტაცით, — გერმანი-
ისთვის ნაციონალისტურ ჰანგებზე — ევროპის
საზოგადოებისთვის მშვიდობიანობის სირინო-
ზის ხმაზე — ემსახურება ერთ მიზანს: გერმანი-
ის საბჭოთა ორბიტაში მომწყვდევას, ან მისი და-
სავლეთის ნაწილის ევროპის ორბიტაში შესვლის
დაგვიანებას. საამისოთ წარმოესული მოლაპა-
რაკება რომ მათ ძალიან აფიქრებს, ეს სადავო
არ უნდა იყოს. ზოგ რამეში კიდევ აღწევენ სა-
ბჭოები ერთგვარ შედეგებს. გერმანიის პოლი-
ტიკოსებს ახრი ებადებათ საბჭოთა ანკესით
ისარგებლონ და ზედ კი არ წამოვიკონ: ხოლო
დასავლეთს ახალ დათმობებს გამორჩენ. მშვი-
დობის მოყვარენი — ევროპიდან ბანს ეუბნე-
ბან: დავიცადოთ, იქნებ სულაც აღარ დაგვჭი-
რდეს შეიარაღების საკითხის დაყენებაო. ნუ თუ
ვერ ხედავენ, რომ საბჭოთა წისქვილზე უმატე-
ბენ წყლის ნაკადულს — სატრიანლებათ?

უნდა ითქვას, ევროპის საზოგადოებრივი
აზრი, უფრო სწორეთ, ერთი არა უმნიშვნელო
ნაწილის, დიდათ ჩამორჩა დიპლომატთა გამო-
ცდილებას, მართველთა პრაქტიკას, და მას ბო-
რკავს, უკან ახეცინებს, ცდის და მოლოდინის
ხაზზე აყენებს. მაღალ სფეროებში კი, ვგონებთ,
დღეს აღარავის არ უნდა ქონდეს ეჭვი, რომ ევ-
როპაში მშვიდობიანობის და ზავის ჩამოგდება
შეუძლებელია, სანამ მოსკოვში ექსპანსიით გა-
უმძღარი დიქტატორული რეჟიმის გაბატონე-
ბული.

საბჭოების საქციელი ადვილი გასაგებია, თუ
მივიღებთ მხედველობაში, რომ ისინი დღესაც
სამკედრო - სასიცოცხლო ომში მყოფათ თვლი-
ან თავის - თავს მთელ დანარჩენ „ბურჟუაზიულ
კაცობრიობასთან“. ზარბაზნები რომ ყველგან
არ სჭექავენ, ეს მხოლოდ დროებითი ზავია,
მსგავსად კორეისში მოლაპარაკებისა. ასეთ პი-
რობებში მოტყუება, შეცდომაში შეყვანა მო-
პირდაპირის, მასთან მეხუთე კოლონების შეგ-
ზავნა — სრულიად ბუნებრივი და ლოლიკურია.
მხოლოდ გულმაფიყებს შეუძლიან იწამონ,
რომ ომი გათავდა გერმანიის დამარცხებით.
ჩვენ ვფიქრობთ, მტკიცება არ უნდა, ის გათავ-

ს ა ზ ზ ო ტ ა ი მ ვ ე რ ი ა ლ ი ზ მ ი

როცა ბოლშევიკებმა რუსეთში ძალა-უფლება ხელში ჩაიგდეს, მათი უმთავრესი ყურადღება დასავლეთ ევროპისაკენ იყო მიქცეული. ისინი ფიქრობდნენ, რომ რუსეთის რევოლუციის გაველენით იქ სამოქალაქო ომი გაჩაღდებოდა და ყოველგან რევოლუციები დაიწყებოდა. მართლაც, უნგრეთში კომუნისტებმა ბელაკუნის მეთაურობით ძალა-უფლება ხელში იგდეს, მაგრამ მალე ამ ხელისუფლებას მკაცრი რეაქცია დაეპატრონა. გერმანიაში კი სპარტაკელებათ წოდებულ კომუნისტების ჯანყი სასტიკად ჩაქრობილ იქნა. რუს კომუნისტებს არა დარჩათ არა, გარდა იმისა, რომ შიგნით განეგრძობთ ტერორი და სამოქალაქო ომი. საამისოთ შექმნეს წითელი ჯარი, მათ მიერ საერთაშორისო რევოლუციის პროლეტარული ჯარათ წოდებული. გაამაგრეს ჩეკა და პოლიცია და მთელ მოსახლეობას მსგავრად მუხრუჭი მოუჭირეს. ამნაირად ისინი შედგენ პრაქტიკულად ძალით ბატონობაზე, შინ და ამით დაუდგეს საფუძველი იმპერიალისტური მოქმედებას საგარეოთაც.

რუსეთში სამხედრო კომუნისმი გაბატონდა და ლოზუნგს — „ცარცვე ნაცარცვი“ — დიდი გასავალი მიეცა. ამის შედეგი იყო ის, რომ რუსეთი კატასტროფის კარგბმდე მივიდა. ლენინმა იგრძნო საშიშროება; მან ჟეკან დაიხია, ნუკი

—ახალი ეკონომიური პოლიტიკა შემოიღო, კერძო ინიციატივას რომ მეტი გასავალი მისცემოდა, ბოლშევიკებს სული მოეპრუნებიათ, მომავლებულიყვნენ და მშემდეგ ზელ-ახლად შეტევაზე გადასულიყვნენ.

როგორც კი სული მოითქვეს, წითელი ჯარი ამშეშვეს დაპყრობის მიზნით და თვის ბატონობის გასაფართოებლად.

პირველ დიდი ომის და რევოლუციის პროცესში განთავისუფლებული ერები — კავკასია, უკრაინა, თურქესტანი და სხ. — სულ მსოფ დეპყრობილ და უფლება აყრილ იქნენ საბჭოთა ხელისუფლების მიერ.

თუ პირველ დიდ ომს, როგორც ამას ბოლშევიკები მოელოდნენ, საერთაშორისო სოციალური რევოლუცია არ მოყვა, ესლს, მათი აზრით, საჭირო იყო მონაპოვარ პოზიციების შეჩინა და გამაგრება, მომავალი შეტაკების და კონფლიკტებისათვის მზადება, რათა ამ შეტაკება - კონფლიკტებს შედეგათ მსოფლიო ბურჟუაზიის წაქცევა და საერთაშორისო პროლეტარიატის გამარჯვება მოყოლოდა. ბოლშევიკების გაგებით ამისათვის აუცილებელ და გარდაუვალ პირობას წარმოადგენს საგარეო და საშინაო (სამოქალაქო ომი) და, საერთოდ, ასეთი ომის თავიდან აცილება, მათი რწმენით,

დება მხოლოდ მაშინ, როცა მოიშლება კომუნისტური დიქტატურა. ამ რიგათ ზავი და მშვიდობიანობა — ევროპული ვაკებით მოითხოვეს ერთს — მოსკოვის კომუნისტური რეჟიმის გაუქმებას. ზავი და მშვიდობიანობა კომუნისტური ვაკებით — მოითხოვეს მთელ მსოფლიოში „სახალხო დემოკრატიის“ შემოღებას.

ასეთია დილემა და არჩევანი ყველასათვის სავალდებულო.

გვაქვს საბუთი ფივიქროთ, რომ დემოკრატიის ხელმძღვანელნი ამას უკვე მიხვდნოილი არიან, ვანსაკუთრებით შეერთებულ შტატებში. მათგან ზავის დადება იაპონიასთან საბჭოთა სუხვილის წინააღმდეგ, — ეს იყო ერთი ფორმა საბჭოთა დამარცხების. იგივე მეთოდი ამა თუ იმ სახით უნდა ვაგრეოდეს გერმანიაზე, ავსტრიაზე და ყველა სხვა სახელმწიფოებზე.

ჩვენგან მოჩსაა სურვილი მესამე მსოფლიო ომის გამწვევის. ზავი უნდა განხორციელდეს ომის გარეშე და ომის გამოუწვევლად.

ჩვენ ფიქრობთ ეს შესაძლებელია!

მოსკოვის ხელმძღვანელთ სწამთ მხოლოდ ძალა და არგუმენტი ძლიერი მუშტის. მსმ დემოკრატია უნდა იყოს ძლიერი და შეიარაღებული. ეს აგვაცილებს ომის საშიშროებას.

ამავე დროს, დემოკრატია უნდა იყოს მზათ მოსკოვის ლოიალობას არ უცადოს, მაზე იმედის დამყარებაზე ხელი აიღოს. მან თვითონ უნდა დაამყაროს ყველგან და ყველასთან ზავი და მშვიდობა კრემლის თანხმობით, თუ ის ამასე წამოვა, მის დაუკითხავათ და მის გარეშეც, თუ იგი არ მოიშლის თავის სიჯილტეს. მოლაპარაკებით თავის შექცევა — და ასე ბოლშევიკებისთვის მუდამ ახალი საპროპაგანდო ასპარეზის ვაჩენა — ეს ზავის საკითხის ვადადებაა — მენუთუ კოლონიის ამშეშვეების სასარგებლოთ.

მდომარეობა კი მოითხოვეს, რომ სწორით ეს წყარო იქნეს მოჭრილი. საბჭოებს ვასტენს მხოლოდ ვაბედულობა და შეუპოვრობა დემოკრატიის. მან ეს ღირსება უნდა გამოიჩინოს!

ამაშია ხსნა.

რ. არსენიე

შეუძლებელიც არის. ბოლშევიკებიც მომავალი მეთორე დიდი ომისათვის თითქმის 20 წელიწადი ემზადებოდნენ. ემზადებოდნენ, მაგრამ ამხვედროს სულ იმაზე ფიქრობდნენ, რომ ჯერ ომი სხვებს დაეწყათ, სხვები მოიღლილ-მოჭანკულიყვნენ და შემდეგ ყველა მათზე თვითონ გაბატონებულიყვნენ.

უკანასკნელი დიდი ომი ინგლის-საფრანგეთს და იერმანიის შორის მართლაც დაიწყო მოსკოვის ხელის შეწყობით. მაგრამ ამ ომში მსაღვთვით საბჭოთა რუსეთი იქნა ჩათრეული და ძალზე დაზიანებული. ის განადგურებისაგან იხსნა ამერიკის ომში ჩარევამ და დახმარებამ, რამაც, როგორც პირველი დიდი ომის დროს, ისე ეხლაც სასტიკად დაამარცხა გერმანია.

ომის პროცესში გერმანია მარცხდებოდა და მის მიერ დაპყრობილ ადგილებს — ბალტიის, ცენტრალურ და ბალკანეთის ქვეყნების ოკუპაციას ეხლა სულმობრუნებული საბჭოთა რუსეთი ახტენდა, ნამდვილ სამხედრო იმპერიალიზმს აწარმოებდა. ამხვე დროს ყოველი ზომებს და საშუალებებს ხმარობდა, რომ ყველა ამ ქვეყნებში მისი გავლენა გაზრდილ-განმტკიცებულიყო.

მოსკოვი ყოველგან კომუნისტურ პარტიას იხმარებოდა და აბატონებდა, სხვა პოლიტიკურ პარტიებს შლიდა და კრძალავდა. სლავიანური ქვეყნებში, როგორც ჩეხოსლოვაკია, პოლონეთი, ბოლგარეთი და იუგოსლავია, ამასთანავე პანსლავისტურ პროპაგანდასაც აწარმოებდა და მათ „უფროსი ძმების — რუსების“ დახმარებას და შეფარებლობას პირდებოდა.

ბოლშევიკებს მიზნათ ქონდათ ჯერ ცენტრალური ევროპის და ბალკანეთის ქვეყნებში ძალა მოეკრობათ და მომავრებულიყვნენ, შემდეგ, როცა ამისათვის შესაფერისი მომენტები დადებოდა, დასავლეთ ქვეყნებზე შეტევისი მოსულიყვნენ. იმ დროს მათ ყველაზე უფრო საფრანგეთი და იტალია აინტერესებდათ. თუ ამ ორ ქვეყანას ხელში კი ჩაიგდებდნენ, ამით ბოლშევიკები მთელი ევროპის ბატონ-პატრონი გახებოდნენ. ამიტომაც იყო, რომ 1947 წლის ნოემბერში მოსკოვის კარნახით და ფრანგ-კომუნისტების ხელმძღვანელობით საფრანგეთში გამოცხადდა საყოველთაო გაფიცვა. ეხლა უღადოდ დატკიცებულია, რომ მათ მამუიან განზრახვა ჰქონდათ მთავრობის აპარატის მოშლა და საფრანგეთში ძალა-უფლების ხელში ჩაგდება, რასაც იტალიაშიცა და დიდი მოვლენები

უნდა მოყოლოდა და ორივეგან რუსული კომუნისტური ჯარების და ინსტრუქტორებისათვის გზა გახსნილი ყოფილიყო. მაგრამ კომუნისტების ეს ბოროტი ზრახვები სასტიკი დამარცხებით დამთავრდა.

ამის იგვერდით საბჭოთა რუსეთი ბერლინშიც კი ომს აწარმოებდა, უნდოდა გაეგო, როგორი იქნებოდა დემოკრატიული ქვეყნების, განსაკუთრებით ამერიკის, რეაქცია ამის საწინააღმდეგოთ.

იმხვე ხანებში — 1948 წლის მარტში — მოსკოვის იმისრების კარნახით ჩეხოსლოვაკიის კომუნისტების მეთაურმა — გოტვალდმა მის მიერ შედგენილი მთავრობა ავანტიყოფ პრეზიდენტს — ბენეშს ძალდატანებით დაამტკიცებინა, ამ გზით ძალა-უფლება ხელში ჩაიგდო და მოსკოვი სამოქმედოთ შუაგულ ევროპაში შემოიყვანა. ამ ამბებმა ყოველგან დიდი შთაბეჭდილება მოახტინა. ყველასათვის ცხადი შეიქნა: ან და კომუნისტებისათვის წინააღმდეგობა არავის გაეწია და ისინი მთელ ევროპას დაუხველად დაეპატრონებოდნენ, ან და ამ აგრესორების წინააღმდეგ ხმა აღემაღლებინათ და მათთვის სასტიკი გაფრთხილება მიეცათ (იარალით გამკლავებაზე მაშინ არავინ ფიქრობდა). და ისეთი გაფრთხილება მათ პრეზიდენტ ტრუმანმა მისცა.

დიდი ომის გათავების შემდეგ, ამბობდა ტრუმანი, საბჭოთა კავშირმა და მისმა აგენტებმა მოსპეს ცენტრალური ევროპის და აღმოსავლეთ ქვეყნების ქრთა დამოუკიდებლობა. კრემლი ცთილობს ძალდატანებით ტოტალიტარული რეჟიმი თავს მოახვიოს ევროპის თავისუფალ ერებს და ჰქმნის დღეს ქრიტიკული მდგომარეობას ევროპაში.

ტრუმანი მოითხოვდა ამერიკის კონგრესისაგან ევროპის თავისუფალ ქრთა დასახმარებლად და თავისუფლების გადასარჩენად მათთვის შესაფერისი კრედიტის გაცემას. მაგრამ, უმბატბდა ის, სანამ შოლონიერდებოდეს ეს ქრები, რომ მელთა დამოუკიდებლობას ქრთი პოლიციური სახელმწიფო ემუქრება, აუცილებელია ამერიკა საქმარისადი ძლიერი იყოს, რომ რაიმე აგრესივობას და თავდასხმას ადგილი არ იქნესო. ამისათვის კი ის მოითხოვდა სავალდებულო სამხედრო სამსახურის კანონის და ნაწილობრივი მობილიზაციის დაუყოვნებელი გატარებას. სათანადოდ კანონ-პროექტი მას კონგრესმა მსაღვლადსტურა.

მოსკოვი მიხვდა, რომ ამერიკა აღარ ხუმრო-

ბუღა და წინააღმდეგობის გაუწევლად მის ევროპას არავინ დაანებებდა. მანაც ფრონტი იცვალა, დასავლეთიდან პარიზი მოჩუქულ აღმოსავლეთისაკენ იბრუნა და ჩრდილო კორეელების საშუალებით სამხრეთ კორეას შეესია. ომი კორეაში დღესაც გრძელდება. ამ ომის გაგრძელებით და ძლიერად შეიარაღების საჭიროებით ფიქრობს მოსკოვი ამერიკა და ევროპაც ცუდ მდგომარეობაში ჩააგდოს. მისი ანგარიშით ამერიკას და ევროპასაც ასეთ მძიმე პირობებში უთუოდ დიდი ეკონომიური კრიზისი მოელოს, ეს განმოიწვევს ყველგან მილიონობით უმუშევრობას, უმუშევრები კი, მოსალოდნელია, საბჭოთა რუსეთის მხარეზე დადგენ და კომუნისტურ იმპერიალისტურ ზრახვებს მსოფლიოს დაპყრობისას გზა გაეხსნება.

საერთოდ, ბოლშევიკების პოლიტიკა და სტრატეგია, ლენინის მეთაურობით, თავიდანვე მიუღამ ის იყო, რომ დასავლეთ ევროპაში სოციალური რევოლუცია გაიმარჯვებდა კოლონიალურ ქრებთან დაკავშირებით და მათდამი მხარის დაჭერით. მათი აზრით, საჭირო იყო კოლონიალური ერების მოძრაობის გამოყენება და ომით კაპიტალისტური რეჟიმის დასანგრევად კოალიციის მოწყობა კოლონიალურ ერთა და ევროპის პროლეტარიატის შორის. კომუნისტები პარიზში ბუკინის გზით მოვათ, ამბობდა ლენინი.

თუ ამ უკანასკნელ წლების განმავლობაში მოსკოვი უფრო დასავლეთ ევროპას აწვებოდა ასაფეთქებლად, ეს იმიტომ რომ ფიქრობდა, აქ მას ამერიკელების მხრივ წინააღმდეგობა არ შეხვდებოდა. როცა წინააღმდეგში დასრუბუნდა, მოსკოვმა მისი მოქმედების ცენტრი, მისი წინანდელ სტრატეგიის მიხედვით, მოჩუქულ აღმოსავლეთში, აზიაში და აფრიკაში გადაიტანა.

უკანასკნელ დიდი ომის შემდეგ დემოკრატიულ ქვეყნებმა გაანთავისუფლეს ბევრი ერები ახლო, თუ მოჩუქულ აღმოსავლეთში: ინდოეთი, პაკისტანი, ბირმანია, ცეილონი, ფილიპინის კუნძულები, არაბული ქვეყნები — სირია, ლიბანი და სხვები. მაგრამ აზიაში და აფრიკაში არსებობდნ ჩამოჩრჩენილი კოლონიალური ერები, რომელნიც ჯერ კიდევ თავისუფალი არ არიან და სწორედ აქ არის დღევანდელი საერთაშორისო მდგომარეობის მეტად მტკივნეული ადგილი.

აზიის და აფრიკის ქვეყნებში მილიონობისხევარზე მეტი მცხოვრებია. მათი მდგომარეობა მეტად ცუდი და აუტანელია. ისინი ძალზე მრავ-

ლდებიან, ხოლო მიწა ზოგან კი ცოტა აქვთ და, სადაც აქვთ, იცაც პრიმიტიული მეურნეობის გამო მცირე მოსავალიანია. სიმშობობას ხშირად აქვს ადგილი. ინდუსტრია, რაც არის მთლად უცხოელების ხელშია. მუშათა კლასის მდგომარეობა საყოველთაოდ უმწუოა. აღსანიანი საშუალოდ 30 წელზე მეტი იერ ცხოვრობს. წერა - კითხვის მკოდნე იმეფათია. მთელი მართვა-გამეგობა ადგილობრივი შეძლებულთა, თუ უმთავრესად, უცხოელების ხელშია. ამავე დროს საერთაშორისო ამბების ზეგავლენით ხალხები იღვიძებენ და ევროპაში, თუ ამერიკაში აღზრდილი მათი, თუგინდ, მცირერიცხოვანი ინტელიგენციის მეთაურობით მათი ნაციონალისტური მიდრეკილება ყველასათვის თვალსაჩინო ხდება.

ამ ჩამოჩრჩენილ და ნახევრად კულტურულ ერების შესახებ ერთა კავშირის ორგანიზაციაში არა ერთხელ ყოფილა ლაპარაკი. ცნობილია, რომ ტრუმანმა მთელი გეგმაც კი წარმოდგინა მათი ეკონომიური და კულტურული დახმარების მოსაწყობათ. მაგრამ დღემდე მათი მდგომარეობა მძიმე და მოუგვარებელია.

ყოველივე ამით მოხერხებულად საჩვენებლობს მოსკოვი. კოლონიალურ ქვეყნებში ყოველგან ის თავის აგენტებს აგზავნის, ხარჯავს მილიონებს და აწარმოებს მეტად დემოკრატიურ პროპაგანდას. კომუნისტურ იდეებს და შინაგან სოციალური რევოლუციებზე სდუმს, სამსაგიერთ აღიზიანებს ამ ერების ნაციონალისტურ გრძობებს და მოუწოდებს მათ უცხოელ კოლონიზატორების წინააღმდეგ და მათ გასაძევებლად. ამ მიზნის მისაღწევათ კომუნისტები არ ერიდებიან კავშირი შეკრან კოლონიალურ ერების მიწათ-მფლობელებთან, თუ სხვა მრეწველებთან, რომელნიც ცდილობენ მათ მიერ შევიწროებულ მშრომელთა უკმაყოფილება თავიდან აიცილონ და უცხოელების წინააღმდეგ მიმართონ. ეს მიწათ-მფლობელები, მწარმოებელნი და კომუნისტები ქსენოფობიას ერთად და შეთანხმებულად აწარმოებენ და უნდათ იგი თავის სასარგებლოთ გამოიყენონ.

საიდან მოეგლება ამ საქმეს?

ამერიკის შეერთებული შტატების საგარეო საქმეთა მინისტრი — აჩესონი ამას წინეთ ამბობდა, რომ საფრანგეთის და ამერიკის რევოლუციების ხანაში წარმომობილი იდვა თავისუფლების, სამართლიანობის და დამოუკიდებლობის დიდად გადამდები და დაუღრგუნავი დი-

ფ უ რ ც ლ ე ბ ი

I

ეგვიპტის ამბები ამ ჟამად დიდ ყურადღებას იპყრობს. ყველასათვის ცხადი ხდება, რომ ამ მუშაობას მოსკოვის გამოცდილი ხელი და ეს გარემოება ძალიან აფიქრებს მშვიდობისმოყვარე მოტრფიალეთა ქვეყნების მეთაურებს, აქა - იქ დიდ შიშსაც იწვევს.

მდგომარეობა მართლაც რომ საშიშია. ამ ყველაფერია რომ დიდხანს ასახრდოვოს ყველასათვის და ფორმის არჩეულობა: ფეოდალური ნაშთები, კოლონიალური სისტემის ბატონობის ჯერ კიდევ ძლიერი გავლენა, ნაციონალური და რასიული შოვინიზმი, უკანტროლო და უსახლურო გაფცქენა მშრომელთა მასების, ყოველგვარი უპირატესობანი მემკვიდრობით უსაქმურებს და მცონარეებს, ყოველგვარი უფუფუნობა და მათრახი მშვირთ და დაბეჩავებულთ — აი ის სოციალურ - პოლიტიკური ასაბრუნო, რომელზედაც აგორდა საერთოდ აზიამი და კერძოთ ეგვიპტეში, ფართე მასების აფორიაქებული ცხოვრება.

ვის არ შეხედებით ამ მოძრაობაში: გულუბრყვილო და გულწრფელი, განებოვრებული სნობი და უნიდაგო რეფორმატორი, უხეზემლო ინტელიგენტები, მუდამ მშფოთავი და მუდამ მღელვარე ახალგაზრდობა — ერთი სიტყვით, ბრალიანი და უბრალო ყველა ჯურის ოპოზიციონერი და ამათში ღრმად შეჭრილი მოსკოვის ბოროტი ხელი და მისი აგენტები, რომლებიც ცდას არ აკლებენ თავი მოუყარონ მოძრაობაში ჩაქოვილ ყოველ გვარ მისწრაფებებს, ჩამოაყალიბონ ორგანიზაციულათ და მი-

მართონ თავის საკუთარი მიზნისაკენ. ეს მიზანია დარღვევა დემოკრატიულ-უფლებრივ წყობილების, გამწვავება სოციალურ და ნაციონალურ შეხლა-შემოსლის, გაღრმავება სამოქალაქო ომის და მისი საშვალებით ძალა - უფლების დაპატრონების ცდა.

ეგვიპტის არეულობა როგორც ვიცით, დაიწყო სუეცის არხის ირგვლივ და მის შესახებ. მთელი რიგი შეტაკებების შემდეგ არეულობა თითქოს მიყუჩდა. სამაგიეროთ, სრულიად მოულოდნელათ, იფეთქა თვით სატახტო ქალაქში და მისი მთელი ევროპიული ნაწილი ცეცხლმა შთანთქა: დაიწვა 850 დიდი და პატარა მღაზია, თეატრი, კინოები და კლუბები.

საგანგებო კომისიის გამოძიებამ გამოარკვია დაუჯერებელი ამბავი: აღმოჩნდა რომ ამ გაუგონარი „პოგრომის“ მომწყობი ყოფილა შინაგან საქმეთა მინისტრი, სწორეთ ის მინისტრი, რომელსაც ევალემა წეს - რიგის დაცვა. ის უკვე დაპატრონეს და ციხეშიაც ჩასვეს.

ეს მინისტრი, ისე როგორც მთელი მისი მთავრობა, იეკუთვნის იმ პარტიას, რომელიც დიდი ხანია მართავს ეგვიპტეს და რომელმაც უკანასკნელ არჩევნებში აბსოლიტური უმრავლესობა მიიღო პალატაში. ეს არის პარტია ეგვიპტის ნაციონალისტების, ცნობილი ვადისტების სახელით. ამ პარტიის და მისი მთავრობის საქმიანობაზე, დღევანდელი პრემიერ-მინისტრი, რომელიც თვითონ დიდხანს იყო მისი წევრი, ასეთ მოხსენებას აძლევს კაროლ ფარუქს: მექრთამობით ისე გაუღენთილია ეგვიპტის პოლიტიკური

ნამიური ძალააო. ცდა ამ ძალის შეჩერებისა იგივე იქნება, რომ კაცმა სწრაფმავალ მატარებელს წინ გადაუდგეს და მისი შეჩერება მოინდომოსო.

და მართლაც, დასავლეთ ქვეყნებს თუ არ უნდათ, რომ მათსა და კოლონიალური ერთა შორის კონფლიქტები კიდევ უფრო არ გაიზარდოს და არ გაღრმავდეს, ეხლავე ფართე სოციალური რეფორმები უნდა გაატარონ ყველა ამ ქვეყნებში და შესაფერისი მატერიალური და კულტურული დახმარება გაუწიონ ყველა ამ ერებს, ამავე დროს მისცენ მათ საშუალება ეროვნული თვითგამორკვევისა და ხელი შეუწყონ

მათი თავისუფალ ცხოვრების მოწყობას.

კომუნისტების სურვილი და ცდაა კოლონიალური ერებთა შორის გავლენა მოიპოვონ, ისინი ევროპის ქვეყნების წინააღმდეგ დარაზმონ, ეს უკანასკნელნი ააფეთქონ და მით საბჭოთა მსოფლიო დომინაცია განახორციელონ.

დემოკრატიული ქვეყნების მოვალეობაა ამ კომუნო - იმპერიალისტურ ზრახვებს სასტიკად შეებრძოლონ და დროზე მოსპონ ყველა ის სოციალურ - პოლიტიკური პირობები, რომელნიც ამ ბნელი ზრახვების განხორციელებას ხელს უწყობენ.

კ. გვარჯალაძე

ცხოვრება, რომ დიდი უმრავლესობისათვის ის ხელობათ გახდა და გამდიდრების წყაროთ იქცა. ამის გამო მთავრობამ და მისმა ორგანოებმა დაპყარგეს ყოველგვარი ნდობა. აშკარათ იყიდება დეპუტატის ადგილი პალატაში და ყიდულობენ მდიდრები. თანამდებობანი სახელმწიფოში ნაწილდება და რიგდება მეგობართა და ნათესავთა შორის და სხ. და სხ. რაღა გასაკვირია, თუ ასეთ მდგომარეობით უხვათ სარგებლობს კომუნისტური პარტია, რომლის შესახებ გამთქვეცნებული ცნობები იმდენათ საინტერესოა, რომ მისი გაცნობა, ვფიქრობთ, არც ჩვენი მკითხველისათვის იქნება ზედმეტი.

ამ ცნობების თანახმად, 25-26 იანვრის სისხლიანი არეულობის ერთი ფაქტური მეთაურთაგანი იყო ახმედ ჰუსეინი. ეს ჰუსეინი არის დამაარსებელი ე. წ. „ეგვიპტის სოციალისტური პარტიის“, თუმცა დიდი ხანი არაა მას შემდეგ, რაც ამ პარტიას ერქვა „მიზრ-ელ-ფატატ“-ი, ე. ი. პარტია ახალგაზრდა ეგვიპტის, მეტად აშკარა ნაციონალისტური სიმბატეობით. ამაზე წინეთ კიდევ იგივე ჰუსეინი იყო დამაარსებელი ეგვიპტის ფაშიზმის. ახლა ის არის ერთი უმთავრესი ხელმძღვანელთაგანი პროკომუნისტური „ახლო აღმოსავლეთის მშვიდობიანობის საბჭოს“-ი.

ჰუსეინის ამ „სოც. პარტია“-ს მიჰყვება ვადისტების მემარცხენე ფრთის ორგანო „ეგვიპტის მასები“, რომელიც იბეჭდება კომუნისტების ფულით. ეს ის გავხეთია, რომელმაც ამას წინეთ გამოაცხადა, რომ მისცემს ათას დორიანქა სტერლინგს იმას, ვინც მოუტანს მას სუეცის არხის დამცველი ინგლისელი გენ. ერსკინის თავს. კომუნისტური პარტია მჭიდრო კავშირშია აგრეთვე ეგვიპტის უკიდურეს მემარჯვენე პარტიასთან, რომელსაც ეწოდება „მუსულმანთა ძმობა“. შეთანხმება ამ პარტიასთან მომხდარა 1949 წელს და ამ წლიდან კომუნისტურმა პარტიამ ნება დაართო თავის წევრებს ჩაწეროლიყვნენ ამ „ძმობის“ „განმათავისუფლებელ ბათალიონებ“-ში.

ამ არაჩვეულებრივი ბლოკის უმთავრესი ხელმძღვანელია ცნობილი იერუსალიმის მუფტი ხაი ამინი. ცნობილია, რომ დიდი ომის დროს, ის იყო გერმანიაში. მიუხედავად ამისა, მას დღათ აფასებენ და ელოლიაგებიან კომუნისტები, რადგან ის არის მეტად ენერგიული და გავლენიანი მუსულმანურ წრეებში. მას ყავს საში თანაშემწე, რომელნიც ხან კომუნისტების რიგში მონაწილეობენ, ხან მემარჯვენე წრეებში ქმ-

ნიან ახალ-ახალ ორგანიზაციებს, როგორიცაა მსგალოთად „არაბთა განთავისუფლების ლიგა“ ერთი მხრით და „ახლო აღმოსავლეთის მშვიდობიანობის საბჭო“, ფილიალური განყოფილება კომუნისტებისგან დაარსებულ „სტოკოლმის მშვიდობიანობის ლიგისა“.

ასეთია ახლო აღმოსავლეთის მოძრაობა და მისი მეთაურობა საერთოდ და კერძოდ ეგვიპტის. რასაკვირველია არაბების ლიდერების უმრავლესობას, რომლებიც იღეს კომუნისტებთან ბლოკშია, არავითარი წარმოდგენა არ აქვთ კომუნისმის დოქტრინაზე და მისი იდეოლოგიაზე და არც მიაჩნიათ ის მისაღებათ, მაგრამ თუ მაინც უყავშირდებიან მას, ეს იმიტომ რომ უნდათ გამოიყენონ ის დასავლეთ სახელმწიფოებთან ბრძოლაში და ვერ ამჩნევენ, რომ მოძრაობის თათნობა და მეთაურობა უკვე გაუსწლტათ ხელიდან და თან და თან კომუნისტების ხელში გადადის. და ეს არც გასაკვირია, რადგან მთელ ახლო აღმოსავლეთში, ამ უამად ერთად-ერთი შეკავშირებული და რკინის დისციპლინით შეკრული პარტია არის მხოლოდ კომუნისტური პარტია. მას აქვს ძალიან ბლომით ფული, და ამას კი დიდი მნიშვნელობა აქვს აზიური ქვეყნებში. მართალია მისი წევრთა რიცხვი ცოტაა, მაგრამ სამაგიეროდ, უჭირავს ისეთი პოზიციები (ერთის მხრით ისეთი გავლენიანი პარტიის შიგნით, როგორცაა ვადდი და მეორეს მხრით არსაკლებ გავლენიან ფაშისტურ „მუს. ძმობა“-ში), რომ მას ბევრათ უფრო დიდი გავლენა აქვს, ვინემ შეეფერება მის რიცხვობრივ მდგომარეობას.

დამახასიათებელია, რომ კომუნისტურ ხელმძღვანელობაში იშვიათად შეხვდებით მუშათა წრიდან გამოსულ პირებს. პირიქით. სირიის და ეგვიპტის კომუნისტური პოლიტიკური შესდგება ბანკირებისაგან, მრეწველებისაგან და ისეთ მემამულეებისაგან, რომელთა მიწებსზე ასეთლი მოიჯარადრენი მუშაობენ. ეს ფარემოება ნათლად მოწმობს, რომ ახლო აღმოსავლეთში მოძრაობანი გამოწვეულია არა სოციალ-ეკონომიური რეფორმებისადმი მასების ლტოლივით, თუმცა ამ მხრით მათი მდგომარეობა მეტად უმწვევოა, არამედ გადამწყვეტ როლს თამაშობს ნაციონალისტური სულისკვეთება. და თუ წითელი კომუნისმი, მუსულმანური თეთრი ჩალით, ამ დროის ქვეშ პირველ რიგში დგას, მას მხარს უჭერს და ესარჩლება — ეს არა ამ მასების სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესო-

მ უ ლ ა მ თ ა ვ ს ა ტ ე ნ ი ს ა კ ი თ ე ნ ი

წარმოუდგენელია ჩემთვის ისეთი ქართველი, რომელსაც საქართველო არ უყვარდეს და მის განთავისუფლებას არ შეტრფოდეს. არამც თუ ქართული პოლიტიკური ემიგრანტი, რომლის არსებობის მთავარი წყაროს ამ 31 წლის მძიმე ემიგრანტული ცხოვრების მანძილზე წარმოადგენს ნუგეში საქართველოს განთავისუფლების, არამედ, ვფიქრობ, უმრავლესობა ე. წ. კომუნისტებისა საქართველოში, თუ დრო დადგა და საშვალეა ექნათ, ხელს გამოიღებენ სამშობლოს განთავისუფლებისათვის.

ელაზარაკობ ე. წ. კომუნისტებზე, ვინაიდან ნამდვილი კომუნისტი, თუ ამ სიტყვას რაიმე საერთო აქვს კომუნისტთან, საბჭოთა საქართველოში არ მოიპოვება. დამოუკიდებლობის საკითხის ირგვლივ ჩვენში კამათი ზედმეტია; ყველა უცდის, რომ თავისუფლების ზარმა დარეკოს. მაგრამ ყველამ იცის აგრეთვე, რომ ეს შესაძლებელია მხოლოდ და მხოლოდ არსებული ტერორისტული რეჟიმის მოსპობით, რომლის ბუდე მოსკოვია. როდესაც ეს ბუდე დაინგრევა, საბჭოთა იძულებით კავშირში შემავალი ერებისათვის თავისუფლების გზის გამონახვა ძნელი არ იქნება. ბოლშევიკების დემაგოგიური პროპაგანდა ერთად ფსიქოლოგიური ექსპლოატაციისათვის ყოველდღიურად უმეორებს მათ, რომ ისინი დამოუკიდებელი არიან, რომ მათ აქვთ თავისთავი ეროვნული საზღვრები, ყვეთ მინისტრები და სხვ. ეს მინისტრები, რათქმა უნდა, მოსკოვის აცენტები არიან, მაგრამ ასეთი საზღვრებისა და მინისტრების არსებ-

ობა, ჩემის აზრით, არამც თუ გაართულებს ჩვენს საკითხს, არამედ დიდდაც კი გაადვილებს ნამდვილ, წმინდა ქართულ, სახელმწიფო აპარატის შექმნას თავისუფალ საქართველოში.

რაც შეეხება რუსის ერს და ერთად თავისუფლების საკითხს, აუცილებლად მასწავლავს იქონია გაფლენა ასეთმა პროპაგანდამ, და ბევრი რუსი დღევანდელ საბჭოთა რუსეთში ფიქრობს, თითქოს ჩვენ მართლად დამოუკიდებელი ვიყოთ. არ მგონია, რომ ბოლშევიკური წყობილების დამხობის შემდეგ რუსის ერი, რომელიც ქართველ და სხვა მრავალ ერებთან ერთად უნდა განთავისუფლდეს სტალინური ტირანიისაგან, საქართველოს დამოუკიდებლობას წინ აღუდგეს, კიდევაც რომ მას ამის საშვალეა ექნეს, რაც ძალიან საეჭვოა.

როგორც ზევით ვთქვი, საქართველო ერთსულოვანია, უცდის განთავისუფლებას. რაც შეეხება საშვალეებს, სამწუხაროთ, ეს მას აკლია; 24 წლის აქტის განმეორება კი შეუძლებელია და დიდად საზარალოც იქნება ჩვენი ერისათვის. ერთად ერთი საშვალეა და იმედი ისევ გარეშე ძალეობა. მაგრამ როგორ უნდა დაუკავშირდეს საქართველო ამ გარეშე ძალეს? მისთვის ტანჯული შეილება, ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის საშვალეებით, რომლის გამომხატველი არის მის მიერ არჩეული ეროვნული საბჭო და მისი აღმასრულებელი კომიტეტი პარიზში. რაც შეეხება მთავრობას, რომელიც დღეს ამ ეროვნულ საბჭოსთან ერთად მუშაობს, მისი არავითარი სიმპატიაც რომ არ გვქონდეს,

ბის მიზნით, არამედ იმისთვის, რომ ეს მასები გამოიყენოს თავისუფალი ქვეყნების წინააღმდეგ ბრძოლაში. თავისუფალი ქვეყნების გაქვეყნება საერთოდ აზრიდან, და კერძოდ ეგვიპტოდან კი არის ამ უამადი უბირველესი ამოცანა მოსკოვის სააღმოსავლეთო პოლიტიკის, რადგან მან კარგად იცის, რომ სანამ უცხოელები იმყოფებიან ადგილობრივად, ის ასე ადვილად ვერ შესძლებს თავის ზრახვების განაღდებას. ამიტომაც, რომ ის არ ერიდება დაუკავშირდეს ყოველგვარ ბნელ ძალებს; ოღონდ კი ის იყოს მიმართული უცხოელების წინააღმდეგ. და თუ ამას მიაღწია, შერე სულ ადვილი იქნება მისთვის ამ რეაქციონერი ძალების თავიდან მოშორება, იმავე ადგილობრივი ძალების საშვალე-

ბით, მაგრამ სულ სხვა ფენებიდან. ადგილობრივი მთაბრუნენი, დაბრმავებულნი უცხოელების სიძულვილით, ვერ ერკვევიან ყოველივე ამაში, ადვილად ეხვევიან მოსკოვის მიერ ნასროლ ბადეში და ვერც კი ამჩნევენ, თუ რა განსაკუთრებულ უმზადებენ თავის საკუთარ ქვეყანას. და აი ესაა, რომ ისე ადვილად ამხედებს აძლევს იმ საშიშ ფორმებს, რომელიც ასე აფიქრებს დემოკრატიულ ქვეყნების მეთაურობას. ეგვიპტე, ირაკი, ირანი — ეს ერთი და იგივე ხანია, ერთი და იგივე ვაჭვია რუსული კომუნისტების ექსპანსიის და მის ამ ქვეყნებში გამარჯვებას თუ დამარცხებას, ეჭვი არაა, უდიდესი გაფლენა იქნება საერთოდ კაცობრიობის წინმსვლელობაზე.

გ. ურატაძე

საქართველოს ინტერესები მოითხოვს, რომ უცხოეთში მისივე საჯაროთა გაეცხადებოდეს, ასეთი რამ გვყავს თქო, ვინაიდან მთავრობის არსებობა ნიშნავს, რომ ჩვენ დამოუკიდებელი ვიცავით და როცა დრო დადგება, მზათა ვართ საქართველოს დროშა კვლავ ავადგრილობთ. ყოველივე ეს, რა თქმა უნდა, არ ნიშნავს, რომ ეს მთავრობა საუკუნოთა იყოს გამოცხადებული. თუ გველირსა დამოუკიდებლობა, ქართველი ერი თვით აირჩევს, ვინც მას სურს. მხანამდე კი თვით ამ ერის პატივისცემა მოითხოვს, რომ მის მიერ არჩეულნი უცხოეთის წინაშე არ დაეამციროთ, რადგან, რამდენადაც ვიცო, ძალით საქართველოში მხოლოთა ბოლშევიკებმა ჩაიდეს ხელისუფლება ხელში.

რამდენათაც საქართველო ერთსულოვანია ბოლშევიზმის მოსპობისათვის ბრძოლაში, იმდენათ ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია, რომელიც ავან-გარდი უნდა იყოს ამ ბრძოლისა, დაქსაქსულია ამ მიზნის განსახორციელებელ საშვალებათა გამონახვაში.

აზრთა სხვა და სხვაობა ნორმალური მოვლენა თვისუფლათ მოაზროვნე ადამიანისათვის. ეს აუცილებელი საჭიროებაც არის თვისუფლების შენარჩუნებისათვის; მაგრამ ჩვენთვის, ქართველებისათვის, ეს საკითხი სულ სხვანაირათ სდგას. ჩვენი ქვეყანა დაპყრობილია და ჩვენ მხოლოთა მისი განთავისუფლების საკითხი გვინტერესებს. ამ მიზნის მიღწევის შემდეგ კი ყველას საშვალება უქნება თვისი პოლიტიკური იდეოლოგია თვისუფლათ გააშუქოს. მაგრამ აქ უცხოეთში არ სჯობს რომ ამ ვითომ პოლიტიკურ ბრძოლას, რომელიც უფრო კერძო შუღლზეა აგებული, ვიდრე ქართველი ერის ინტერესების დაცვაზე, თავი დავანებოთ და ერთად დარსხმულნი საქართველოს განთავისუფლებისათვის ბრძოლაში ვავერთიანდეთ? ამ 31 წლის განმავლობაში საქართველოს საკითხი ასე გარკვეულათ არასდროს არ დასმულა, როგორც დღეს, როცა მათდა საუბედუროთ ქართველი ერის ბედი ეწვია მრავალ სხვა ერებს და ექადება მთელ მსოფლიოს; ასე რომ ძალა უნებურათ მთელი პროგრესიული კაცობრიობა ჩვენი მოკავშირეა. ყველა თვისუფალი ერების ბედი კი დამოკიდებულია ჩრდილო ამერიკის შეერთებულ შტატებზე, რომელიც სათავეში უდგას ბოლშევიკური მონობის წინააღმდეგ ბრძოლისა. და ეს ამერიკა, რომელსაც დამოუკიდებელი საქართველო არასოდეს არ უცვნი, დღეს რც-

და ათი წლის დამონებულ ჩვენს ქვეყანას თავისი საგარეო საქმეთა მინისტრის პირით სიმბატიას უცხადებს და თვისუფლებისათვის ბრძოლაში დახმარებას პირდება. ეს აუცილებლათ დიდი ისტორიული მოვლანაა ქართველი ერისათვის.

როგორც ვიცით, ბევრი რამ ითქვა და დაიწერა ვისბადენის შეხვედრაზე. აქ მთე რაიმეს დამატება არ შემიძლია, მაგრამ მივირს ემიგრაციის იმ ნაწილის საქმე, რომელიც ამ შეხვედრას არაპატრიოტულ აქტათ სთვლის. დღემდე ქართული ემიგრაციისათვის სულ სხვანაირათ იდგა საკითხი: არც შეხვედრებზე იყო ლაპარაკი და არც რამეს ვაკეთება შეიძლებოდა. ქართველები კარგათ ვიცნობთ რუსებს და ვიცით, რა ძალა აქვს მათ მიერ მოცემულ დაპირებებს, მაგრამ ვისბადენში ჩვენი დღეულებები არ წასულან რუსებისათვის რაიმეს სათხოვნელათ, არამედ, ამერიკული კომიტეტის მოწვევით, და როგორც ვიცით, არამც თუ ქართველი დღეულებს, არამედ სხვისსაც საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხი სადაოთ არ გაუხდიათ.

მივირს იმათი მოქმედებაც, ვინც ამერიკულ კომიტეტს ღმნიშვნელო კერძო დაწესებულებათ სთვლის. მე არ მგონია ასეთი აზრის საზოგადოებაში გამომტანნი, რომელთა შორის სამწუხაროთ ზოგი პოლიტიკური მოღვაწეიც უჩრევან, ასეთ შეხედულებას გულწრფელათ იცავდენ.

ნუ თუ შესაძლებელია ასეთ ისტორიულ მომენტში, როცა ამერიკა სამკვიდრო-სასიცოცხლო ბრძოლისათვის ემზადება ბოლშევიზმის წინააღმდეგ, ამერიკის საგარეო საქმეთა სამინისტრომ უფლება მისცეს ვილაც კერძო კომიტეტს მის პოლიტიკაში ჩარევისა, რომ იგი მისი ნდობითა და სიმბატით არ სარგებლობდეს? და განა ადმირალი კერკის ჩადგომა ამ კომიტეტის სათავეში, არ არის დამამტკაცებელი საბუთი მისა, რომ ამერიკის მმართველი წრეები და ინტერესებულნი არიან ამ ორგანიზაციის მუშაობით? და რა უფლება ან რა საშვალება გვაქვს ქართველებს, როცა მთელი არა კომუნისტური მსოფლიო ამერიკას შესცქერის და იქედან ბოლშევიკური მონობისაგან ხსნას მოყლის, მის ინიციატივას ერთა განთავისუფლების ბრძოლისათვის, თუგინდ ეს მართლაც კერძო ამერიკულ მოღვაწეთა ინიციატივა იყოს; წიხლი ვკრათ? თუ კი ვინმეს უკეთესი უნის ან უფრო ძლიერი მოკავშირის გამონახვა შეუძლია, ვინ რას უც-

დის? ჯერ-ჯერობით ასეთი რამ არა სჩანს და ძალიან საეჭვოა, რომ გამოინახოს.

დღეს მსოფლიო სამხედრო კატასტროფის მოლოდინშია; ის ეკონომიური და უფრო კიდევ მორალური კრიზისი, რომელსაც კაცობრიობა განიცდის, ყველამ ვიცით, რომ გამოწვეულია საბჭოთა კავშირის უხეში ველური პოლიტიკით, რომელიც როგორც საბჭოთა კავშირში შემავალი, ისე მხოლოდ მსოფლიო ომის შემდეგ დაპყრობილ ერებს, აძლეობთ მათთვის არა სასურველი ომისათვის ემზადონ. თავისუფალი დემოკრატიული ქვეყნები კი იძულებული არიან თავდასაცვათ მოემზადონ, რაც იწვევს იმას, რომ მთელი მსოფლიო გააფთრებით იარაღსა სჭედს. სანამდე უნდა გაგრძელდეს ასეთი დაძაბული მდგომარეობა? ჩემის აზრით, საბჭოთა კავშირს ომის თავი არ აქვს, რამდენიც არ უნდა ქონდეს ატომიური ბომბები და სხვა საომარი იარაღები. ბოლშევიკები იძულებული არიან მათგან განაწმენდნენ ხალხს, რომლის არა ერთგულობაში ეჭვი არ ეპარებათ, ანგარიში გააუწიონ. და სწორეთ დასავლეთისათვის უხილავი ძალა ამ დამონებულ ხალხისა საშვალეებს არ აძლევს ბოლშევიკური იმპერიალიზმს აშკარა ომი დაიწყოს, თორემ რას მოუცდიდნენ ისინი დღემდე! რამოდენიმე წლის წინათ განისარალებულ მსოფლიოს ვერ გაუბედოს ომი და დღეს ხომ მდგომარეობა სულ შეიცვალა.

რაც შეეხება მათ საომარი მზადებას, ეს ახალი ამბავი არ არის. დასავლეთმა ეს ეხლა გაიგო, ბოლშევიკები კი მათი რეჟიმის დაარსების დღიდან მუდამ ომისთვის ემზადებიან. რაც შეეხება შედეგს ამ საომარი მზადებისა, ეს გამოჩნდა 1941 წელს ჰიტლერ-სტალინის ომში, და უმადლონ ინგლის-ამერიკას, თუ პოლიტიკური ისეე მოსკოვში განაგრძობს თავის კრიმინალურ მუშაობას.

მიუხედავად ასეთი მდგომარეობისა, ეს ორი, ერთი მეორისაგან ყოველწინაირათ განსხვავებული წყობილება დიდ ხანს მშვიდობიანათ ვერ იარსებებენ. ბოლშევიკები ძალიან ვათამამდენ პატარა ერთა დაპყრობაში და საქმარისია კიდევ ერთი კორეის ბოროტება სადმე გაიმეორონ, რომ კაცობრიობა ყველასათვის საძულველ ომის ხანძარში ჩაებას. და სწორეთ ამ უბედურობის მოლოდინში, როცა ქართველი ერი უდიდეს სამხედროების წინაშე სდგას, მისი პოლიტიკური ემიგრაცია ორათ არის გაყოფილი. სირცხვილი კი არის, რომ ქართველმა პოლიტიკურმა მოღვაწეებმა, რომელთა პრესტიჟი საქართველოს საზღვრებს გაჩნთაც არის ცნობილი, მათი შინაური ბრძოლისათვის ასეთი კრიტიკული მომენტი აირჩიონ. ვფიქრობ, რომ ამ ოცდაათი წლის გაჭირვებულმა ემიგრატულმა ცხოვრებამ უცხოეთში, ერთი მეორე მეტათ გაგვაცნო, ვიდრე ეს საჭიროა მეგობრობისათვის. ვფიქრობ, ამის შედეგია ჩვენი ასეთი დაქსაქსევა. გარეშე იმისა, რა უნდა გვიზოიდეხ ზელს ერთობისათვის? ჩვენ ხომ ყველა განთავისუფლებას შევნატრით, და ამ განთავისუფლებისათვის ბრძოლის მთავარი პირობა კი თვით ჩვენი ერთობაა. მოციგონოთ ფრანგების ბრძოლა ოკუპაციის წინააღმდეგ, როცა უკიდურეს შემარცხნიდან უკიდურეს მემარჯვენემდე, ყველანი ერთათ თავიანთ ქვეყნის განთავისუფლებისათვის იბრძოდნენ.

ქართველი, რომელიც საქართველოს განთავისუფლების საკითხს არ დაუმორჩილებს მის პიროვნულ ინტერესებს ან იდეოლოგიურ შეხედულებებს, სამარცხვინო პასუხისმგებლობას კისრულობს ჩვენი ერის წინაშე.

ა. გაიძე

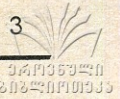
ქ. ბორდო.

თ ა ვ ი ს - თ ა ვ ი ს ც ნ ო ზ ი ს თ ვ ი ს
(საქართველო ციფრებში)

დღევანდელი საქართველო ის აღარ არის, რაც იგი ამ 30 - 40 წლის წინად იყო: გაიზარდა იმის მოსახლეობა, შეიცვალა იმის მოსახლეობის სოციალური შემადგენლობა და გადაკეთდა როგორც სახე, ისე ბუნება იმის სახალხო მეურნეობის.

ყველაფერ ამის აღმრიცხველი საბჭოთა კავშირის და საბჭოთა საქართველოს ოფიციალური

სტატისტიკა არის. მართალია, ამ სტატისტიკის ოფიციალური ცნობები ხშირად ძალიან ტენდენციურია, ხშირად ისინი ერთი-მეორეს ეწინააღმდეგებიან და ხშირად ფრად საინტერესო მოვლენებს მალავენ; მაგრამ სხვა გამოცემებზე უფრო სრულ სურათს მხინც ეს ოფიციალური წყაროები იძლევა. მათი საშვალეებით თუ შეიძლება, ისე თუ ისე, კონკრეტულათ წარმოადგე-

ნა იმის, თუ რა ნივთიერ ძალებს და რა კულტურულ შესაძლებლობას ეყრდნობა საბჭოთა კავშირი, მთლიანად აღებული, ან იმის შემადგენელი რესპუბლიკები, ცალკე - ცალკე, თავის ღღევანდელ ყოფა - ცხოვრებაში. სხვაფერ ამ ყოფა - ცხოვრების სრულ სურათს ჩვენ ვერ მივიღებთ; ამიტომ ჩვენც ამ ცნობებს უნდა მივმართოთ. ხოლო სულ სხვა სააქრთო მთაბეჭდილება და ის დასკვნები, ჩვენ ამ ცნობებიდან, ან საბჭოთა ქვეყნებიდან კანტი - კუნტათ მოსულ და არა - ოფიციალურ წყაროებში გამოქვეყნებულ სხვა მასალებიდან, რომ შეგვიძლია გამოვიყენოთ.

რა არის, რას წარმოადგენს ჩვენი ქვეყანა ახლა, ამ ოფიციალურ ცნობების მიხედვით? მე მინდა ზოგიერთი ეს ცნობა აქ მკითხველს გაეზიარო *).

**

უპირველეს ყოვლისა აღსანიშნავია ის გარეგანი ცვლილება, საქართველოს მოსახლეობის განაწილებაში რომ მოხდა, სოფელსა და ქალაქებს შორის: ქალაქები იზრდებიან, სოფლის მოსახლეობა კლებულობს. ასე, ცხოვრობდა (პროცენტებში):

წელს	ქალაქებში:	სოფლებში:
1921	19,8	80,2
1926	22,2	77,8
1939	30,1	69,9

ამის უმთავრესი მიზეზი, როგორც ყოველგან, ის უნდა იყოს, რომ ჩვენში იზრდება მრეწველობა და სოფლის მეურნეობა კარგავს იმ დიდ უპირატესობას, მას რომ ეჭირა წინათ საქართველოს სახალხო მეურნეობაში.

სახალხო მეურნეობის ამ ცვლილებასთან, სხვათა შორის, უნდა ჰქონდეს კავშირი — ყოველ შემთხვევაში ნაწილობრივ — იმ მდგომარეობას, რომ საქართველოს მოსახლეობაში კლებულობს ხეივანი წონა თვითონ ქართველ მოსახლეობის და თანაპრათ ამისა მატულობს წონა არა ქართველების. ასე, ცხოვრობდა საქართველოს ტერიტორიაზე:

*) წყაროები: Большая советская энциклопедия, дополн. 1947 г.: “Союз совет. соц. республик”; “Итоги выполнения второго пятилетнего плана”, Москва, 1939; Справочник “Страны Мира”, Москва 1946; „საბჭოთა საქართველოს ათი წელი“ (სტატისტიკ. კრებული), ტფილისი 1931 და სხვ.

წელს	მთელი მოსახლეობა:	აქედან იყო ქართველი:	პროც. ქართველები:
1922-3	2.436.000	1.743.000	71,5
1926	2.666.000	1.788.000	67,2
1939	3.542.000	2.174.000	61,4

დღეღალური გაცნობა საქართველოს მოსახლეობის გვიჩვენებს, რომ ყველაზე მეტი პროცენტულად მოუმატნია ჩვენში რუსის მოსახლეობას: 1922 წ. რუსები წარმოადგენდნ საქართველოს მთელი მოსახლეობის 3,4 პროც., 7939 წ. — 8,7 პროც. *).

მოსახლეობის საერთო რიცხვის მიხედვით, საქართველოს ჩამორჩებიან შენდევნი საბჭოთა რესპუბლიკები: აზერბაიჯანი (3.209 ათასი), ლიტვა, ლატვია, ტაჯიკისტანი, ყირგიზია, სომხეთი (1.281 ათასი), ესტონია, ქარელია და მოლდავია.

ტერიტორიის მიხედვით კი საქართველოზე (76,2 ათასი კვ. კილ.) ნაკლები სივრცე უჭირავთ: ლატვიას, ესტონიას, მოლდავიას და სომხეთს (29,8 ათასი კვ. კილ.). მეორე ჩვენს მეზობელს, აზერბაიჯანს, უჭირავს საქართველოზე უფრო დიდი ტერიტორია: 85,5 ათასი კვ. კილ.

**

თუმცა იმის მიხედვით, რასაც კვი ხანია ლაპარაკობდნ, საბჭოთა კავშირში ახლა ყველა წერა - კითხვის მცოდნე უნდა ყოფილიყო, მაგრამ ოფიციალური სტატისტიკის მიხედვით, წერა - კითხვის მცოდნეთა რიცხვი, მოსახლეობის 9 წლის პასაკის ზევით, საქართველოში ყოფილა (1939 წ.) მხოლოდ 80,3 პროც. ესე იგი: მოსახლეობის თითქმის ერთი მეხუთედი (9 წლის ზევით), ანუ თითქმის ხუთში ერთი, ჩვენში წერა - კითხვის უკოდინარი დარჩენილა.

წერა - კითხვის მცოდნეთა რიცხვი საქართველოზე უფრო ნაკლებია ყველა საბჭოთა რესპუბლიკებში, გარდა ორისა, სადაც იგი მეტია: უკრაინაში (85,3 პროც.) და თვით რუსეთის ფედერატიულ რესპუბლიკებში (81,9 პროც.).

ოფიციალურ სტატისტიკის მიხედვით, სკოლის პასაკის თაობა ახლა ყველა უნდა სწავლობდეს, რადგან მოსწავლეთა რიცხვი საქართველოს დაბალ და სამუალო სასწავლებლებში

*) იხ. ამის შესახებ უფრო ვრცლად ჩემი წერილი „ჩვენი დროა“ № 11, 1952 წ.

უდრის (1939 წ.) სულ 718.826, ხოლო სტუდენტების — 22.731.

მოსახლეობის ყოველი ათას სულზე მოდის ჩვენში საშუალო განათლების — 113,4 კაცი და უმაღლესს განათლებას — 11,2 კაცი. ამ მხრივ საქართველოს პირველი ადგილი უჭირავს მთელ საბჭოთა კავშირში. სახელდობ ათას სულზე მოდის:

	საშუალო განათლების:	უმაღლესს განათლების:
საქართველოში	113,4	11,5
უკრაინაში	94,6	7,2
სომხეთში	81,5	5,8
რუსეთში (რ.ს.ფ.რ.)	76,8	6,5
ახერბაიჯანში	73,2	6,7

**

ძალიან დიდი ცვლილება არის მომხდარი საქართველოს **სოციალური სტრუქტურაში**. არც სოფლათ და არც ქალაქებში კერძო წარმოება თითქმის სრულგვით აღარ არსებობს: ყველაფერს სახელმწიფო დაეპატრონა, ყველაფერი „გასახელმწიფოებულა“. ძალიან გაიზარდა მრეწველობა: ოფიციალური ცნობების მიხედვით, 1913 წელს საქართველოს მრეწველობის ნაწარმოებთა საერთო ღირებულება (1926-7 წლის ფასებში) უდრიდა 45 მილიონ მანეთს; 1939 წლის ნაწარმოებს კი (იმავე ფასებში) 1.137 მილიონ მანეთისას ანგარიშობენ. ესე იგი 1913 წელთან შედარებით მრეწველობა გაზარდილა ჩვენში 25 ჯელ (2.526 პროცენტით)... დაასრულებულია ელექტრონის სადგურები, აშენებულია ახალი ქარხნები: ფერო-მანგანუხის, ქალაქის, შაქრის, მატყლის საქაოვი, სეტომობილების; გაფართოებულია ტყიბულის ქვა-ნახშირის და მოწყობილია ქვა-ნახშირის ახალი წარმოება ტყვარჩელში, ნავთისა შირაქის ველზე და სხვ. მუშების რიცხვს ანგარიშობენ: 1913 წელს — 10,9 ათასს, 1946 წელს — 80,6 ათასს.

საგულისხმოა მხოლოდ, რომ საქონლის მოძრაობა არ შეფერება სახალხო მეურნეობის ამ დიდ ზრდას; ყოველ შემთხვევაში, საქართველოს **ტრანსპორტს** არ ახასიათებს ის დიდი სატრანსპორტო მნიშვნელობა, მას რომ უნდა ეჭიროს თავის გეოგრაფიულ მდგომარეობის მიხედვით. საქონლის მოძრაობა უდრის:

	1913 წ.	1939 წ.
რკინის-გზებზე	5,4 მილ. ტ.	12,7 მილ. ტ.
ზღვის პორტებში	5,5 მილ. ტ.	6,4 მილ. ტ.

მრეწველობა დიდით წინ უსწრებს **სოფლის მეურნეობას**. ამ ხნის განმავლობაში ნათესების სივრცეს უმეტესის მხოლოდ ერთი მესამედი: 1913 წ. იგი უდრიდა 741,2 ათას ჰექტარს, ხოლო 1938 წ. — 985,7 ათას ჰექტარს.

რუსის მოხელეები მუდამ იმას გაიძახოდენ, რომ საქართველო თავის პურიით თავს ვერ ირჩენს-ო. არ სჩანს, რომ ამ გარემოებისთვის ანგარიში გაეწიოთ. განსაკუთრებულ ყურადღების ღირსი გამხდარა სოფლის მეურნეობის ის დარგები, საკავშირო (მთელი საბჭოთა კავშირისთვის) მნიშვნელობა რომ აქვთ: ჩაის პლანტაციებს უჭირავს 51,8 ათასი ჰექტარი (1946 წ.) 894 ჰექტარის მაგიერ (გაზრდილია 54 ჯელ); თამბაქოს 20,9 ათასი ჰექტარი 10,5 ათასის მაგიერ (1913 წ.); ციტრუსებს (ფორთოხალი, ლიმონი, მანდარინი) უჭირავს 19 ათასი ჰექტარი და იგი 1940 წ. 420 მილიონი ცალი მოუკრეფიათ...

თუ მრეწველობაში და აღებ-მცემობაში „სოციალიზაცია“ დიდი ხანია საესებით არის დამკვიდრებული, სოფლის მეურნეობაში კერძო საკუთრება ჩვენში თავს მაგრათ იცავდა; სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაცია საქართველოში 1938 წელს — ე. ი. როცა იგი მთელ საბჭოთა კავშირში დასრულებული იყო — 86,9 პროც. არ აცილებია; მაგრამ შემდეგ, ცხადის უსასტიკეს ზომების გამო, კოლექტიური მეურნეობის („კოლხოზი“) ფართობი ჩვენშიც მატულობს და იგი ახლანათესების მთელი სივრცის უკვე 99,5 პროც. წარმოადგენს.

**

ამნაირად, საქართველოს ახლანდელ ცხოვრების ყოველ მხარეს დიდი ციფრები გამოხატავს; და თუ მთელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბით ავიღებთ მდგომარეობას, ციფრები კიდევ უფრო მეტ შთაბეჭდილებას ახდენს.

მართალია, საბჭოთა კავშირის მოსახლეობის და ტერიტორიის მიხედვით, ეს **ახლოუტური** ციფრები არც ისე დიდია, როგორც პირველ შთაბეჭდილებით — მრავალ მილიონ მოსახლეობის ერთ თავზე კიდევ არ მოდის იმდენი ნაწარმოები, რამდენი დიდ ინდუსტრიალურ ქვეყნებში — მაგრამ ბევრი ამ ციფრებში მანიც ძალიან მნიშველოვანია და ყურადსაღები. ცალკე რესპუბლიკების ციფრებში გამოსახული მათი შრომა და წარმოება — და მათ შორის საქართველოსიც — საბჭოთა კავშირის საერთო ცი-

ფრეზის და საერთო საქმიანობის რეალში რომ შედის, იქ კარგავს იმ წონას და მნიშვნელობას, მათ თავის საკუთარ მოსახლეობის და ტერიტორიის ფარგლებში რომ ექნებოდა. სახალხო დოვლათი გადანაწილებულია მთელი საბჭოთა კავშირის სივრცეზე და მოსახლეობაზე. იღებენ მერე ცალკე რესპუბლიკები — და კერძოთ საქართველო — საბჭოთა კავშირის საერთო სიმდიდრიდან იმის სამსაგვიროს, რაც იმთავან მიაქვთ? აი საკითხი.

გარეშე ქვეყნებს ეს არ აინტერესებს, ხოლო ადგილობრივ ერებისთვის ეს არის უდიდესი მნიშვნელობის საკითხი; აქ ისკვენება დედა-სხრი თვით „კავშირის“ არსებობისა. ასეთივე მნიშვნელობის არის მთორე საკითხიც:

საერთო სივრცე საბჭოთა კავშირის ტერიტორიის, მისი ბუნებრივი სიმდიდრეები, რაოდენობა მისი მოსახლეობის ერთად აღებული, პოტენციალური შესაძლებლობა იმის მწარმოებელ ძალთა განვითარების — განსაკუთრებით, როცა იქ არ ზოგავენ ადამიანის ჯანსა და შრომას — ყოველივე ეს უკვე აყენებს საბჭოთა კავშირს მთელი მსოფლიოში უდიდეს ქვეყნების პირველ ზიფში. ამ ფაქტს ყველა ხედავს ისე, როგორც საბჭოთა კავშირის კიდევ მეტის შესაძლებლობას მომავალში. ეს გარემოება, საბჭოების აგრესიულ პოლიტიკასთან ერთად, დიდ საფრთხეში რომ აყენებს კაცობრიობას. გარეშე ქვეყნებისთვის ეს არის აგრეთვე განსაკუთრებულ ყურადღების საგანი.

ხოლო თვით საბჭოთა კავშირის და მასში მემავალ რესპუბლიკების მოსახლეობის ინტერესების თვალსაზრისით უპირველესი მნიშვნელობა აქვს წარმოების არა რაოდენობის ზრდას, არამედ იმას, თუ ვინ სარგებლობს ამას; წარმოების ზრდასთან ერთად იზრდება, თუ არა, ხალხის კეთილდღეობაც, ნივთიერით და კულტურული მდგომარეობა იმ რამდენჯერმე ათეულ მილიონ რუსის, უკრაინელის, ქართველის, სომხის, თათრის, ლატვიელის, ესტონელის და კიდევ სხვა მრავალ ეროვნებათა მუშის, საბჭოთა წარმოებას ეროვნულ რესპუბლიკის ფარგლებში თუ კავშირის მასშტაბით რომ ემსახურებიან?

ამ გარემოებას არ აღნიშნავს არც საბჭოთა საქართველოს და არც საბჭოთა კავშირის დიდი ციფრები. აქ კი, სწორეთ ამ საკითხში, აშკარადება ნამდვილი მინაარსი და განსხვავება საბჭოთა ქვეყნების მეურნეობის სხვა ქვეყნების მეურნეობისაგან. სახელდობრ: როგორია

საბჭოთა მოსახლეობის და კერძოთ იქაურ მუშების — უშველებელ ციფრებში გამოხატული წარმოება რომ შეუქნიათ — ნივთიერი მდგომარეობა? კერძოთ, როგორია ნივთიერის მდგომარეობა საბჭოთა მუშის (იგი ყველა საბჭოთა რესპუბლიკებში ერთნაირია) ამერიკის მუშასთან შედარებით, რომელსაც „დავეწეთ და გავასწაროთ“ წარმოებაში-ო ბოლშევიკები რომ ამაცობენ?

ევროპიელის პრაქტიკულ გონებამ თავის შეხედულება ამ საკითხზე გამოხატა არა განყენებულ ციფრებში, არამედ უბრალო დაკვირვებიდან შექმნილ ანექტოტში, რომელიც ალბათ ბევრს ჩვენს მკითხველსაც გაუგონია:

„მოსკოვის მუშებმა დაპატიყეს ამერიკის მუშები „სოციალისტურ“ წარმოების გასაცნობათ. იმათ უჩვენეს ამერიკელებს უდიდესი ქარხნები, საბჭოთა კავშირში დამზადებული მანქანები, დათვალელები „კოლხოზები“. ამავე დროს, ისინი ამერიკელ მუშების ყურადღებას განსაკუთრებით იმას აქცევდენ, რომ ყოველივე ეს „ჩვენია“, „მუშათა და ვლებია“ სახელმწიფოს საკუთრებას წარმოადგენს-ო. ამერიკელი მუშები დიდის დაკვირვებით ეცნობოდენ ყველაფერს. დაბოლოს ისინი ქარხნის ეზოში გამოვიდენ; აქ ბევრი ავტომობილი იდგა. „ეს ავტომობილები ვის ეკუთვნის?“ — იკითხეს ამერიკელებმა. — „ესენი ჩვენს ხელმძღვანელებს ეკუთვნის, ქარხნის დირექტორებს და პარტიის პასუხისმგებელ კაცებს; ჩვენ, მუშები, ავტომობილებს ვერ ვსარგებლობთ; ისინი ჩვენთვის ხელმისაწვდომელია“-ო, უპასუხეს რუსის მუშებმა.

დრო გავიდა. ახლა ამერიკელი მუშებმა დაპატიყეს რუსის მუშები: უჩვენეს ქარხნები, გააცნენ სასკეთესო მანქანები და მათი ნაწარმოები. „ყოველივე ეს — უთხრეს ამერიკელ მუშებმა თავის სტუმრებს — კერძო კაპიტალისტებს ეკუთვნის. ჩვენ, ამერიკელი მუშები, მათ მიერ ვარს დაქირავებული და სამუშაო ქირით ცხოვრობთ“-ო. ქარხნის ეზოში რომ გამოვიდენ, აქ გაცილებით მეტი ავტომობილი იდგა, ვინემ მოსკოვის ქარხნის ეზოში. „ეს ავტომობილებიც ხომ კაპიტალისტებს და ქარხნის პატრონებს ეკუთვნის?“ — იკითხეს რუსის მუშებმა. — „ზოლოდ ზოგიერთი — უპასუხეს მასპინძლებმა: ამ ავტომობილების დიდი უმრავლესობა ჩვენია, ქარხნის მუშების. ჩვენ, მუშები და მოსამსახურეები ამერიკაში, საკუთარი ავტომობილებით დაედივართ სამსახურში და სამუშაოზე; ჩვენი

ტრადელა ჩვენი ჩრდილო მეზობლების

(ინგუშ - ჩეჩენთა და ყარაჩა - ბალკართა გადასახლება)

საშინელის პატარა ხალხის ბედი, მით უმეტეს, როცა ის ლეჩქო, მარა ამჟამად და თავდადებული. ასეთია განსაკუთრებით ჩვენი ჩრდილო მეზობლები: მეგობრული ხალხი ქართველების, ჩეჩენები და ინგუშები, ყარაჩაელები და ბალკარები. ერთმანეთს მოიხილნენ, ქართველებს, და მათ ეგახსოვს მხოლოდ ძმობა და ერთობა, სტუმართ - მოყვარეობა და გამტანობა; სიყვარული და მეგობრობა; შეეხაროდით აქეთ - იქიდან თვალ - უწყდენელ მთის მწვერვალს, ძირს მოჩხრიალვით მდინარეთა ბორჯვას და ჩვენ სულიც მათთან ერთად იდგა სიამაყით აღმართული და თერგვით მშფოთვარე.

ნეტა ვის დაუშავებთ რამე ამ ჩვენი დიდ-სულიკენებით, ჩვენი მტკიცე ნებისყოფით და მშობელ შიშა - წყლის უსახლგრო სიყვარულით?

მაგრამ მოხდა ომი — საშინელი და სისხლიანი, რომელმაც მიაღწია კავკასიის ქედამდე. ჩართის ჩვენი მეზობლებიც. ეს იყო რვა წლის წინეთ. ამას მოყვენ კომუნისტური ჯალათები — მხდალნი მტრის წინაშე და ვაბედლნი ხელფეხ შებორკილი ხალხის წინაშე. მოვიდენ 1943 წელში, მთელი თვეების განმავლობაში ხალხს ეფურცებოდენ, არწმუნებდენ კეთილ - განზრახვაში. ახსენს სოფლები ჯარებით, ვითომ გზების შესაკეთებლათ, ფრონტის ზურგის გასამაგრებლად. 1944 წელში, ცივ თებერვლის ერთ დღეს, თავის ბინტური გულის შინაარსი გადმოიანთხიეს. ეს იყო დღე წითელი ჯარის — 23 თებერვალი. შეკრბეს სოფლები, ვითომ კოლ - მსურნეობის გასაუქმებლათ გამარჯვებული ომის შედეგათ. და მოულოდნელათ, მუხანათურათ, შემოარტყეს ჯარი დანდობით მისული ხალხს. ქალი და კაცი, დიდი და პატარა, გამოაცხადეს ტყვეთა და უმკრძანეს დაძლეულიყენენ შორი გზისაკენ, რომლის ბოლოს კიბირი ეწოდებდა.

ჩისთვის, რატომ? — ვანა სჭირდებათ ჯალათ-

თებზე გასამართლებელი საბუთი? — მისთვის რომ ამ პატარა ხალხს უყვარდა და უყვარს თავისუფლება, სძულოს და ვერ იტანს მონობის უღელს და ჯალათურ მოპყრობას. საშინელ სცენებს აგვიწერს ცნობილი გ. ტოკაევი:

ერთ სოფელში შინაგან საქ. სამ. ჯარის უფროსი უცხადებს შეგროვილ ხალხს მსოფლოდნელათ: „გარემომორტყმული ხართ მეთიარღებული ჯარით. ვინც ვაიქცევა — მისი ხვედრია ტყვეთა, არავითარ გაფრთხილებას არ ექნება ადგილი. ვერ ვაიგეთ? იგი თავზე შემოივლებს ხელს. ეს ნიშანია: ყოველი მხრიდან ტყვეის - მრქვეველები დაიწყებენ კაკანს. „ახლა ხომ ვაიგეთ?“ ხანჯალ ამოღებულნი რამდენიმე ვაყვაცი მიიწევენ ტრიბუნისაკენ, იქვე ტყვეით იცხრილებიან. „ინგუშ - ჩეჩენთა ავტონომიური საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკა ლიკვიდირებულია“ — ვაისმის ხრინწიანი ხმა სისხლით ვაბსრუებული ჯალათის: „მისი ქონება, მიწა-მამული გადადის საბჭოთა სახელმწიფოს ხელში“.

წინ გამოდის მათორი ინგუში — ცალი ხელი-გერმანელებთან ომში დაკარგა: იული ვაჭედელი აქვს ორდენებით და მენდლებით. ქალების ტირილსა და ბავშვების წივილში ადის ტრიბუნაზე: „ძებო, ვაიძახის, სამშობლოსათვის ჩვენ არ გვილაღაჩნია. ცილსა გწამებენ“. „ვაჩემდით — სუვირის ჯალათი პოლკოვნიკი. „არალი ძებო, ცოცხლათ ნუ, ჩაუვარდებით ხელში!“ და ტყვეით განვმირული ეცემა. მირბის ვაგიყებით ქალი, ხელში ბავშვით: „მესროლიეთ, მომკალით“ — ავტომატის ტყვეთა აჩუმებს მისაც. ვერ ავწერთ, რა განიცადეს ამ დღეს ჩვენმა მეზობლებმა. ვინც ვადარჩა სიკვდილს, ჩაყარეს საქონლის ვაგონებში და ზოგს ციმბირში, ზოგს ზუა - აზიაში უკრეს თავი: მყრალი ტუნდრა და ჭაობი მოუღებეს ბოლოს ამ მთის შეილებს — წმინდა ჰაერზე აღზრდილ სანიმუშო რაინდული ბუნების ადამიანთ.

ძნელია აღწერა!

კალამი არ მემორჩილება!

გვერწმუნეთ ყველა ქართველის ისე იცლებს ამის მოგონებით სისხლის წვეთებათ, როგორც თქვენი, — ჩვენი კარგი მეზობლებო. აქ რა შეგვიძლია მეტი, ვარდა თანაგრძობისა. რა შეგვიძლია მეტი, რომ ერთხელ კიდევ შევაჩვენოთ ის მტარვალები და ის რეჟიმი, რომელმაც

სამუშაო ქირა ჩვენ საშვალეებას ვეძლევის საკუთარი ავტონომილი შევიძინოთ“ — ო...

საბჭოთა სტატისტიკის ციფრებს ანგარიში უნდა გაეწიოს, ხოლო ამ ციფრების უკან არსებულ მდგომარეობას კიდევ უფრო მეტი: დიდი რიცხვი დიდი კეთილდღეობის მაჩვენებელი არ არის.

ი ს ა კ მ ა ზ ე მ ა

ამა წლის 18 მარტს ქალაქ აფხაზურში (გერმანია) გარდაიცვალა ცნობილი უკრაინელი საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე ისაკ მაზუბა. მომავალ აგვისტოში მას 68 წელი შეუსრულდებოდა. ის იყო მეტად განათლებული ადამიანი; 1910 წელს მან პეტროგრადში ბუნების მეტყველობის ფაკულტეტი დაამთავრა და ამ დარგში დატოვებულ იქნა - უნივერსიტეტის კათედრაზე. მალე მიწათ - მოქმედების სამინისტრო გზავნის მას მეცნიერული მიზნით ავსტრიაში, გერმანიაში და სკანდინავიის ქვეყნებში. რამოდენიმე წლის შემდეგ ის ბრუნდება მის სამშობლო უკრაინაში და იქ (ეკატერინოსლავში) იწყებს მუშაობას, როგორც ინჟინერი - აგრონომი საგუბერნიო ცენტრში. ამავე ხანებში ის უკრაინის სოც.-დემოკრატიულ პარტიის წევრია და ეწევა მეტად აქტიურ მოღვაწეობას ამ პარტიის რიგებში.

1917 წლის დასაწყისში ისაკ მაზუბა ქალაქ ეკატერინოსლავის თვითმართვლობის წევრია, 1919 წელს კი უკრაინული რადის დეპუტატია. ამავე წლის აპრილში ის ინიშნება შინაგან საქმეთა მინისტრატ უკრაინის მთავრობაში და, სულ მალე — სექტემბერში უკვე ამ მთავრობის თავმჯდომარეა.

ისაკ მაზუბა ყოველივე მის საქმიანობაში ითვლებოდა მეტად ენერჯიულ და დიდი ინიციატივით. მქონე პოლიტიკურ მოღვაწეთ და დიდი პაპულიარობითაც სარეკლავდა. იყო მებრძოლი და გაბედული. 1919 წლის დეკემბრიდან 1920 წლის მაისამდე, როცა კიდევ მთავრობის თავმჯდომარეთ ითვლებოდა, ის აქტიურ მონაწილეობას იღებდა უკრაინულ ჯარში და იხრალით ხელში იბრძოდა ბოლშევიკების წინააღმდეგ.

ბოლშევიკების მიერ უკრაინის დაპყრობის შემდეგ ის შიღის ჩეხიაში და 1921 წელს ინიშნება უკრაინის მიწათ - მოქმედების აკადემიის

პროფესორათ პრაგაში. ამავე წლიდან ის იყო წარმომადგენელი უკრაინის სოც.-დემოკრატიულ პარტიის სოც. ინტერნაციონალში, სადაც მას ყოველთვის შესაფერის ანგარიშს უწევდენ.

ემიგრაციაში ყოფნის დროს ისაკ მაზუბამ დასწერა სამ ტომიანი შრომა: „უკრაინა რევოლუციის ცეცხლში და ქარიშხალში“, რომელიც დაწერილებით მოთხრობილია უკრაინის ერის ბრძოლები და თავგადასავალი თებერვლის რევოლუციიდან დაწყებული მისი ბოლშევიკების მიერ დაპყრობამდე. მეორე მისი შრომა — „ჩვენი აღორძინების საფუძველი“, ეხება ყველა იმ შესაძლებლობას და პირობებს, რომელიც უზრუნველყოფენ უკრაინის, როგორც დამოუკიდებელი სახელმწიფოს არსებობას და წარმატებას. ყველა იმ წიგნთა შორის, რაც კი უკრაინის შესახებ ამ უკანასკნელ წლების განმავლობაში გამოსულა ცენტრში, მაზუბას ეს ორი შრომა საუკეთესო ნაწარმოებთ ითვლება.

ისაკ მაზუბამ დიდი როლი ითამაშა და დიდი დამსახურება მიუძღვის იმაში, რომ უკრაინის სხვა და სხვა პოლიტიკურ პარტიებმა საერთო ენა გამოიხატეს, ერთი ეროვნული დემოკრატიული ორგანო, უკრაინის რადის წოდებული, შექმნეს და ბოლშევიკების წინააღმდეგ საბრძოლველად დაიარსებენ. ამ დამსახურებისათვის მაზუბა სამართლიანად ამ რადის თავმჯდომარეთ იქნა მიწვეული 1948 წელს და დარჩა ამ თანამდებობაზე 1952 წლის იანვრამდე, როცა ავთომეფობის გამო — იძულებული გახდა მიეტოვებია რადის თავმჯდომარეობა, და, სულ მალე, გასული მსაჩრის 18-ს მოულოდნელად გარდაიცვალა.

მაზუბას გაქრდაცვალებით უკრაინელებმა დაკარგეს ერთი მეტად გამოჩენილი, პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე. ისაკ მაზუბა იყო დიდი ცოდნის, დიდი ენუდიციის და, რაც მთავარია, დიდი გამოცდილების და დაკვირვების მქონე ადამიანი, შეიარაღებული დიდი რწმენით და დიდი იმედით.

ვინც მაზუბას კი იცნობდა, ყველას აჯადოებდა მისი პოლიტიკური გაბედულება და აქედან გამომდინარე პასუხისმგებლობის თავის-თავზე აღების უნარი. ის იყო მუდამ წყნარი, მშვიდი და თავდატყრილი, მთავრად ამავე დროს ენერჯიით, ვნებით და გრძობებით სახე მეტბრძოლი, თავის ქვეყნის და ერის მოყვარული და მადიდებელი.

ასეთი არა - ადამიანური, მხეცური მოპყრობის იცის უმწეთ ხალხისადმი!

გვწამდეს, მათ თარქმსაც მოელება ბოლო! გვწამდეს ხალხის მკვლელთ არ შერჩებათ სისხლი, ასე გულცივთ დანთხეული!

არ დაივიწყეთ ეს გლოვის დღე!
არც ჩვენ დავივიწყებთ!

3 0 3 0 6 რ ი ნ 6 0 3 0

(1874 - 1952)

გარდაიცვალა ვიქტორ ჩერნოვი; დიდი პოლიტიკური მოღვაწე, უდავო მეთაური, იდეური და პოლიტიკური, სოც.-რევ. პარტიის, რომელიც მემკვიდრე იყო ძველი მე-80-იან წლების ძლიერი ხალხისთვის მოძრაობის, მაგრამ თანამედროვე პირობებთან და სოციალ-ეკონომიურ მდგომარეობასთან შეფარდებული.

ვიქტორ ჩერნოვი ერთი საუკეთესო თეორეტიკოსი იყო ამ პარტიის, ორგინალური თავის მსოფლ-მხედველობით, თავისებურით. ბუნებით რუსის კეთილ-შობილი ინტელიგენტის საუკეთესო ტიპი; კაცი თითქოს შექმნილი იმისთვის, რაც ისტორიამ დააკისრა: მთელი თავის არსებით, რევოლიუციონერი ტემპერამენტით დაუღალავი მებრძოლი თავისუფლებისათვის, რომელიც მას არ ქონდა წარმოდგენილი გარეშე აღამიანის და ერის სრული თავისუფლებისა. მას ქონდა გაბედული და ფართო პოეტიკები მთელი აღმოსავლეთის ერების ერთა ლიგის შექმნის, რომლის წევრებათ უნდა ყოფილიყვნენ ყველა კულტურული და დამოუკიდებელი ერები და რომელიც მოაწესრიგებდა მათ შორის მშვიდობიან თანამშრომლობის საკითხებს: იაკულისებებთან ის ერები, რომელნიც დღესაც ელიან თავისუფლებას კომუნისტური რეჟიმის უღლისაგან.

ის იყო დიდი მკობდნე აგრარული საკითხის, რომელიც განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცე-

ვდა რუსეთის რევოლიუციისში. განთავისუფლებულ რუსეთში მას ხელა წილათ მიწათ-მოქმედების მინისტრის პოსტი და სრულიად ბუნებრივით უწოდეს მას „გლეხთა მინისტრი“. უკვე მზათ ქონდა აგრარული რევოლუციის მთელი გეგმა, როცა დროებითი მთავრობა დაეცა ბოლშევიკების ხიშტებით.

რუსეთის დამფუძნებელ კრებაში, სადაც დიდი ლმრავლესობა სოც.-რევ. პარტიის წევრები იყვნენ, იგი არჩეულ იყო დიდი უმრავლესობით თავმჯდომარეთ. სამწუხაროთ, დამფ. კრებამ მხოლოდ ერთი დღე გასტანა. იულ-ღვარდ ძლიანმა კომუნისტებმა ვერ აიტანეს ხალხის ნებისყოფა, მათ წინააღმდეგ მიმართული. დამფ. კრება გარეკეს და ჩერნოვს არალეგალურათ მოუხდა ისევე ცხოვრება, რადგან უკვე ხმა დადიოდა, რომ მას და ირ. წერეთელს დახვრება ქონდათ ბოლშევიკებისაგან გადაწყვეტილი.

დიდხანს იბრძოლა ჩერნოვმა რევოლიუციის მონაპოვარის დასაცავათ ხან ბოლშევიკების, ხან შემარჯვნეთა რეაქციონერ ლენერლების წინააღმდეგ. მისი გაბედულება იქამდე მივიდა, რომ ერთი დღეს — უცხოეთის დელეგაცეას, ბოლშევიკებისაგან მოწვეულს, გამოეცხადა ერთ-ერთ სხდომაზე წვერ-ულვაშ ივკეთებული: ამკარათ, ღიათ ივაცხო მათ რუსეთის ნამდვილი მდგომარეობა, სიველურე კომუნისტების და უეცრათ თვალსა და ხელს შუა გაეპარათ გაფაციცებულ ჩეკისტებს, რომლებიც მზათ იყვნენ მის გასაგლეჯათ.

ბოლოს იძულებული იყო უცხოეთში შეეფარებინა თავი. აქაც არ დაყარა იარაღი; სიტყვით, საქმით, ყოველ ნაბიჯზე ებრძოდა კომუნისტურ დიქტატორებს, ქადაგებდა თავისუფლების დიდი იდეებს, ერისა და აღამიანის უკვდავ უფლებებს. და თუმცა თვით ე. წ. გაბატონებულ ერის შვილი იყო, მხნეთ იცავდა პატარა და დაზარულ ერთა ინტერესებს.

მისი უკანასკნელი პოლიტიკური აქტი იყო რუსულ სოციალისტურ წრების და ჯგუფების გაერთიანების მანდუესტზე ხელის მოწერა, რითაც მომავალ თაობას უხანდრდა თავის სურვილი: მზრომელთა ყველა ქემზარიტ დამცველთა გაერთიანებული ბრძოლის დიქტრინალური განსხვავებათა მიუხედავათ. დიდი კვალი დასტოვა მან რუსეთის ცხოვრებაში და დიდ ისტორიულ პიროვნებათ დარჩება სამუდამოთ...

ქემზარიტად, ისაკ მაზება იყო დიდი საზოგადო მოღვაწე და დიდი პატრიოტი. და ჩვენ ქართველები ამ ეროვნულ დიდი დაზარალების გამო ვუცხადებთ ჩვენს უღრმეს და მეგობრულ თანაცემებს უკრაინელებს, რომელნიც ჩვენთან ერთად ერთ უცხო უღლის ქვემ იმყოფებიან და რომელთაც ერთი და იგივე მიზანი ღვაჭეს — ამ უცხო უღლის გადაგდება და ჩვენი ქვეყნების დამოუკიდებლობის აღდგენა.

P. S. ისაკ მაზებას გარდაცვალების გამო ქართული ეროვნული საბჭოს აღმასრულებელ კომიტეტმა სამხიმიის წერილი გაუგზავნა უკრაინელების რადას აქსებურგში. აღმასრულებელი კომიტეტი მთელი შემადგენლობით დაესწრა აგრეთვე მაზებას პანაშვიდს — 23 მარტს, პარიზის უკრაინულ ცკლესიაში.

ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ს ა მ ბ ე ბ ი

I

ქართველ მკითხველს არი აქვს საშვალეობა თვალ-ყური ადევნოს კომუნისტურ გამოაცემებს. არც საამური საკითხავია ისინი. საკვირველი ის არის, რომ სატახტო კომუნისტური გაზეთები თითქმის არაფერს არ ბეჭდავენ საბჭოთა რუსეთის ყოველ-დღიურ ყოფა-ცხოვრებაზე. მას სრულიად არ აქცევენ ყურადღებას, ან და შეიძლება ნამეტან დიდ ყურადღებას აქცევენ, რომ ამ ფხით საბჭოთა დუბჭირი ცხოვრება სა-აშკარაოზე არ იამოციდეს და ადვილი დასანახი არ გახდეს როგორც გარეშეებისათვის, ისე შინაურებისათვის.

პროვინციის გაზეთები კი მეტ ყურადღებას აქცევენ ადგილობრივ საქმეებს, მაგრამ ამ გაზეთების შოვნა ძალიან ძნელია. მათი გავრცელების რაიონი განსაზღვრულია და საზღვრებს გარეთ ისინი ეგზავნება მხოლოდ ხელმძღვანელ პირებს და ორგანიზაციებს. ყოველივე ამის გამო იძულებული ხარ გადაიკითხო მთელი თვის გაზეთები, რომ აქა-იქ ვაპარული ცნობებით ცოტათი მაინც წარმოადგენა იქონიოთ იქაურ ცხოვრებაზე.

რადგან ჩვენ ამ ჟამად მოვალეობა გვაქვს ვიკითხოთ ეს გაზეთები—განვიძრახეთ ჩვენი შთაბეჭდილებები და ამოღებული ცნობები „მებრძოლი საქართველო“-ს საშვალეობით გავაცნოთ ქართველ მკითხველს. ამავე დროს ვისარგებლებით სხვა ქვეყნის ჟურნალ-გაზეთების კორესპონდენტებით და აგრეთვე კერძო ცნობებითაც.

ამ ცნობების მიხედვით მდგომარეობა ჩვენს ქვეყანაში მტკაღ გართულებულია. თვალ-ყურის დევნება და დაბეზლება ერთი ისაღ გაიზარდა. ყველას ყველასი ეშინია. არა მარტო უბრალო მომსახურეებს, არამედ თვით ხელმძღვანელებსაც. მეთორე ომის დროსაც არ ყოფილა ასეთი ნერვიულობა და შიშინობა. ჩვენს ყველგან ამერიკის ჯაშუშები ელანდება. სათანადო ორგანოებიც ცდას არ აკლებენ შეთხზან და გაზავიანდონ უბრალო და უშინშენლო რამე, რომ „დიდი საქმე“ შექნან და მით თავი ისახელონ. ციხეები საეცეს დატყერილებით, ეტაპი ეტაპს მისდევენ შორეულ და ახლობელ ადგილებსაკენ...

მეზობლებიდან, როგორც სხანს, ყველაზე მეტად შიშს იწვევს ოსმალეთი. კომუნ. პროპაგანდისტები სიტყვით და წერით ქვეყანას არწმუნებენ, რომ ოსმალეთის მილიონიანი ჯარები,

შეიარაღებული ამერიკის ტანკებით და ავიონებით, მზათ არიან შემოიჭრან ამიერ-კავკასიაში და კერძოთ საქართველოში და რომ მას ამერიკელებმა ომში მონაწილეობისათვის მთელი ამიერ-კავკასია დაუთმეს, იმ პირობით, რომ ამერიკელებს ექნება უპირატესობა ბაქოს ნავთის და ჭიათურის საექსპლუატაციო მართველობაში.

მართალია ხალხს არი სჯერა, რომ ამერიკელები ასეთ რამეს ჩადენენ, მაგრამ თურქებზე ძველი ამბების მოგონებით ზოგიერთებს მაინც დასაჯერებლათ მიანია და ესაა რომ იწვევს ორმაგ შიშინობას: ჯერ ომი თავის-თავად და შემდეგ ოსმალების ხელში ჩავარდნა.

მეთორე მხრით ვრცელდება ხმები, ღმერთის იცის საიდან, თითქოს თვით საბჭოთა მოსკოვი შეპირდა ოსმალეთს ნეიტრალიზაციის პრეტულიტოვის ხელშეკრულების განაღდებას და თითქოს ოსმალეთმა კიდევაც მიიღო ის.

ყველა ეს ხმები დიდათ მოქმედებს ხალხზე, რადგან ამ ფხით შემოვა ოსმალეთი, თუ იმ გზით — ამას ქართველი ხალხისთვის არსებითი მნიშვნელობა არ აქვს, რასაკვირველია. მთავარია ის, რომ ეს საფრთხე კარს მიადგა ქვეყანას და თუ იცნ შემოყვანს მას — ეს მდგომარეობას არ სცვლის. ამიტომაც რომ ხალხს ეშინია, არ იცის რას უმზადებს ხვალინდელი დღე და ვერც გამოსავალს ხედავს.

სულ სხვა მდგომარეობაა შიდა რუსეთში და განსაკუთრებით უკრაინაში. იქ სულ სხვა გვარის სულისკვეთება იმჩნევა. იქ ძალიან გაძლიერებულია ამერიკელების წინააღმდეგ აგიტაცია, მაგრამ ის სულ არ იძლევა იმ ეფექტს, რომელსაც ელოდენ. მართალია, ხალხს არ შეუძლია საჯაროთ გამოტანოს თავის გულისხმადები, მარა პრესაში დაკვირვებული მკითხველი ადვილათ მიხვდება ყოველივეს. იქ არი სჯერათ, რომ ამერიკა მოიქცევა ისე, როგორც მოიქცა გერმანია; ხალხს არი დახოცავს გერმანელებით და არც დარჩენას მოისურვებენ აქ. და თუ სტალინის რეჟიმის დამბობაში მოგვეხმარება — მადლობასაც კი ვეტყვიოთ. ამ მხრით ომი იქ სულ არი ამინებს ვინმეს. იქ თუ ამინებთ ომი, სულ სხვა მიზნით; იქ ახლა საბჭოთა მთავრობამ ხალხის შესაქცევათ, ეგვიპტის ფარაონების მიბა-

ძვით, რომლებმაც თავის სახელის უკვდავებისთვის პირამიდები ააშენეს აუარებელი მონების სიციცხლის მწვერვლით, თვითონაც მოიხსურვა ასეთი პირამიდების მაგიერ, ზღვების გაკეთება ვოლგა - დონის წყლებით. ამისთვის, მსართლაც რომ დიდი მუშაობა ჩატარდა იქ. მუშაობა თითქმის თავდება და რამდენიმე ასეულ კილომეტრზე ნამდვილი ზღვა დადგება, რომელსაც მალალი ბეტონ - რკინის ზღუდეები აკრავს და ხალხს ეშინია, თუ ბომბამ ეს ზღუდეები გაგლიჯა სადმე ერთ ადგილას, გადმოხეთქილი წყალი ადვილათ შესძლებს მთელი ქალაქების წალეკას გზა და გზა და შეველაც შეუძლებელი იქნებათ.

ახლოა თუ არა ომი კაცმა არ იცის, მარა ის გადაცეცებითი მუშაობა, რომელიც ომისთვის სწარმოებს, ნათლათ უმტკიცებს ყველას, რომ ქვეყანა დიდი ამბების წინაშე სდგას. საბჭოთა ხელისუფლება ყველაფერს შერება, რომ ხალხის ყურადღება შეაჩეროს ისეთ რამეებზე, რომელსაც არავითარი კავშირი არ აქვს ომთან. ასეთია სწორეთ ამ ზღვების შექმნაზე მუშაობა. გაზეთები სავსეა წერილებით ამ მუშაობის შესახებ. ომზე კი ტრუბახის მეტი თითქმის არაფერი იწერება. ამას იყენებენ აგრეთვე, სასაგიტაციოთაც სხვა და სხვა ქვეყნებიდან ჩამოსული დელოგატებისათვის, რომლებიც ყოველ - დღე ათვალთვრებენ ამ „მშვიდობიან“ მუშაობას და შემდეგ მანკეტებზე უსირცხვილოთ აცხადებენ: დაჭრუშენდით, რომ როცა ამერიკა - ევროპა დღიან - ღამიანათ ომზე ფიქრობს და მისთვის ემზადება, აქ, მშრომელთა ქვეყანაში, არც კი უნდათ გაიგონონ რამე ომზე და იმის ზრუნვაში არიან, როგორ შეუქმნან ქვეყანას ზღვები, რომ მისი მცობებით უდაზრო ადვილები თავისებათ აქციონო და სხვ.

ასეთ მუშაობასთან დაკავშირებით, უნდა აღვნიშნოთ, ძალიან გახშირდა შეჯიბრი ყველა დარგის ქარხნებში და ფაბრიკებში. შეჯიბრი უწინაც ხთებოდა, თუმცა მასიური სავალდებულო ხასიათი არას დროს ქონია. წინეთ შეჯიბრი ხთებოდა უმთავრესად სიტყვიერი გამოწვევით, თუ გაზეთის საშვალებით უბრალოთ. ახლა კი გახშირდა დაწერილი პირობები, რომელზედაც ხელს აწერენ ორივე მხარე და სადაც ჩამოთვლილია ყველა ვალდებულებანი, როგორც ჩაოდეინობის, ისე ხარისხის და მასალის დაზოგვის მხრივ. ასეთი წესით სახელმწიფო დიდ მოგებაშია, რადგან მან წინდაწინ იცის, თუ რამ-

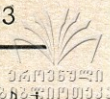
დენი ზედმეტი საქონელი იქნება განსაზღვრულ დროში და ისიც უფასოთ.

წესათ მემოღებულია, რომ შეჯიბრში გაწვევა ხთება არა ერთი რესპუბლიკის ფარგლებში, არამედ ერთი რესპუბლიკიდან მეორეში. ეს უფრო ხელსაყრელია ხელისუფლებისათვის, რადგან ასეთ შემთხვევაში თავმოყვარეობა — „სირცხვილი არ ვტამოვ“, დიდ როლს თამაშობს და რომ ეს ასეა, ამტკიცებს ხესტაფონის მეტალურგიური ქარხნის და ზაპაროუის ასეთივე ქარხნის შეჯიბრი. შეჯიბრი დაიწყო რკინის და მზადების დაჩქარების ნიდაგზე ახალი ზღვებისთვის. მოწყობის პროცესში კი პირობაში ჩამოთვლილი იქნა საქარხნო დამზადების ყველა დარგი და რამდენჯერმე გადასატარა იმ როდენობას, რომელიც გათვალისწინებული იყო ამ ქარხნებისათვის ხუთ წლიან გეგმით. ეს კიდევ ცოტაა. ეს საერთო შეჯიბრი იწვევს შიგ ქარხანაში, სხვა და სხვა განყოფილებებში შეჯიბრსაც. ასეთ შინაგან შეჯიბრზე რუსთავის ქარხნის ფოლადის ჩამომსხმელ განყოფილებაში სიგუას, ყურალეიშვილის და იგივიერიას ბრიგადებმა მთელი წლის ნორმა იმავე ვოლგადონის ზღვისათვის დაამთავრეს ჩამოღენიშე თვეში.

საზოგადოთ ეს ზღვები ძალიან ძვირათ უგდება შუშებს. თითქოს არ ეყოფოდათ არსებული ზარბაროსული სამუშაო პირობები, რომ ახლა ზედ დაერთო შეჯიბრის ეს სახალი წესები, რომელიც როგორც ადენიშნეთ, წლის გეგმას თვეებში შესასრულებლათ აკისრებს, რის ჯილდოა არა ყოველ - დღიური მდგომარეობის გაუმჯობესობა, არამედ დაფაზე გამოცხადება, როგორც პირველ რანგის სტახანოვილის, ან და კიდევ ლენინ - სტალინის ორდენის გულზე ჩამოკიდება.

ყველაფრიდან სჩანს, რომ საქართველო ძალიან დიდ მონაწილეობას იღებს ვოლგა - დონის ზღვის შექმნაში. იგზავნება აუარებელი მასალები და დამზადებული სახარატო და „ვინტების“ დაზგები. ქუთაისიდან გაიგზავნა დიდ ძალი მილები, ავტომობილის მოტორები, პატარა პატარა მოტორიანი ნავები. ბათუმიდან მექანიზირებული სატვირთავები. იშვიათად ნახავთ ახლა საქართველოში წარმოებას, რომ ამ ზღვისათვის არ მუშობდეს „ნორმალორათ“, თუ შეჯიბრით.

დიდი მონაწილეობა მიიღო მთელი რიგი ტექნიკურ - მექანიკური საკითხების ვარკვევაში

ქართული აკადემიის სააღმშენებლო განყოფილებაში. ამას წინეთი მოწვეული იყო ინჟინერების და ტექნიკოსების სრულიად საქართველოს ყრილობა, რომელმაც დაადგინა ყოველივე ღონით დაენმაროს ვოლგა-დონის ზღვის ვადამდე დაშთავრებას.

**

როგორც იქნა მოიწვიეს, საერთო საკავშირო საბჭოს დებუტატების ყრილობა და ეგრედ წოდებული ეროვნებათა საბჭოს ყრილობა. არც ომის დროს, და არც ომის შემდეგ ისინი არ მოუწვევიანთ. დაავიწყდათ კიდევ მათი არსებობა. ალბათ ამით აიხსნება, რომ მათ მოწვევასთან დაკავშირებით კომუნისტების ავითატორებმა დიდი საავიტაციო კრებები ჩაატარეს. ყველაფერი, რასაკვირველია, იწყებოდა და თავდებოდა „მშობლიური სტალინით“. აქაიქ თუ ახსენებდენ ხოლმე სხვა რომელიმე საკითხს, მათ შორის საბიუჯეტოს, რისთვისაც მოწვეულია უმთავრესად საკავშირო ყრილობა. კომუნისტების ავითატორები არწმენებდენ ხალხს, რომ საქართველო, თუ საბჭოთა კავშირი არ დაენმარება საკავშირო ბიუჯეტიდან, თავის წლიურ ხარჯების მეთაფსაც კი ვერ დაფარავსო. და ეს მაშინ, როცა ყველამ იცის, რომ საქართველო ბევრათ მეტს აძლევს კავშირს, ვინემ მისგან იღებს.

ყრილობები უკვე იგაიხსნა მოსკოვში და ჯერჯერობით ახალი ისაა, რომ გაზეთ „ინჟესტია“-ში ყველა რესპუბლიკის დებუტატების სიტყვა იბეჭდება მათ მშობლიურ ენაზე: ქართველების — ქართულათ, სომხების — სომხურათ, უკრაინელების — უკრაინულათ და სხ. ამით უნდათ კომუნისტებს დანახონ ყველას, რომ საბჭოთა კავშირი არის ეროვნებათა ნამდვილი კავშირი და რომ ამ კავშირში არავითარი ველიკოდერჟავული დომინაცია არ არსებობს და სხ.

ეროვნებათა ყრილობაზე „ერთხმად მიღებულ იქნა დადგენილება საქართველოს რესპუბლიკის შემადგენლობაში თფილისის და ქუთაისის ოლქების შექმნის შესახებ“. ინიციატივა ამ დადგენილების იკუთვნის საკავშირო უმაღლეს საბჭოს პრეზიდიუმს. ამით აღდგენილ იქნა ძველი ორი გუბერნიის მმართველობა.

საქართველოში მშენიერი ამინდებია. წელს სითბო ჩვეულებრივზე ადრე დაწყებულა. შავი ზღვის ნაპირები სულ გამწვანებულა: ყვავილობს მანოლია, ია, ვარდი, ირისი, დეკორატიული კომში. ხეხილის ბაღებში გაყვავილდა

ატამი, ქლიავი, ალუჩა, მსხალი. კოლხოზების ბაღებში უკვე დაიწყო ნამყენის დარგვა. საქართველოში ძალიან ფეხმოდგმულია მიჩურინის ჯიშები, რომლებიც იზრდება მაღალ ადგილებზე, რადგან თოვლს იტანს. ბორჯომის ხეობაში, კუხისჯვარის მაღალ ადგილებზე სულ ხეხილის ბაღებს აშენებენ. ასევე ყაზბეგის და თიანეთის მაღალ მთებზე. ძალიან გაითქვა სახელი ატმის ახალმა ჯიშმა, რომელიც გამოიყვანა გორის რაიონში მიჩურინის მიმდევარმა ბესტიამელმა. ამ ჯიშის ატამს, მსხვილ ბროწეულს და ლეღს იმდენათ დიდი მოთხოვნილება აქვს, რომ მის სანერგეს 42 გექტარი უჭირავს.

ადრე გაზაფხულს მოჰყვა კურორტების ნადრევათ გახსნა. წყალტუბო, ბათუმთან მწვანე კონცხი და ბორჯომი საესეა მოზარაკებით. ასევე აბასტუმანი და წებელდაში. ვაგრაში შენდება მშენიერი სანატორიუმი ნავთის დარგში მომუშავეთა კავშირისათვის. იქვე შენდება ს.ს.ს.რ. ელექტრონის სამინისტროს მოსამსახურეთათვის დიდი შენობა. გუდაუთში უკვე დამთავლდა კომუნებში მომუშავეთა კავშირის სამსართულიანი დასასვენებელი სახლი. როგორც სჩანს, წელს თუ რამემ არ შეუშალა ხელი, განსაკუთრებით დიდძალი მოზარაკენი იქნებინა. ამიტომ აზნადებენ და აფართოვებენ თითქმის ყველა კურორტებს ვაგრაში, აფხაზეთში, ახალათონზე და სამკურნალო წყლებს აჭარაში, რომელიც ამ ბოლო დროს დიდ ყურადღებას იპყრობს.

საქართველოს მეცნიერებმა და კოლხოზებმა გამოიმუშავეს ჩაის ახალი ჯიშები, რომელიც ბლომათ იგზავნება დასათესათ აზერბაიჯანში, მოლდავიაში, კრასნოდარის მხარეში და სხვა ადგილებში. ჩამოდიან სხვა და სხვა ადგილებიდან საგანგებო დელეგატები ქუთაისის ოლქის საჩაიე სოფოზების და კოლხოზების დასათვლიერებლათ.

რა სარგებლობა მოაქვს ყველა ამ დაძაბულ მუშაობას ქართველი ხალხის კეთილდღეობისათვის — ამის გადაჭრა ადვილი არ არის. მაგრამ ერთი ახლავე შეიძლება ითქვას: იკონომიურათ ხალხის ფამიდრებას ეს დიდათ არ უწყობს ხელს, რადგან მთელი შემოსავალი ცენტრალურ ხელისუფლების განკარგულებაში მიდის. ხოლო საქართველოს მიერწნება კი მჭიდროთ ვადაბმული ხდება სხვა რესპუბლიკების მიერწნობათან.

ა. ვანიძე

მზგოგარეობა პოლონეთში

ამ რამოდენიმე ხნის წინ პოლონეთიდან ჩამოსული პირი გადმოგვცემს:

1. პოლონეთში მთელი ძალა - უფლება კომუნისტური პარტიის ხელშია. პოლიცია და ადმინისტრაცია მთელი ტერიტორიაზე ყოვლის შემძლებელია და მათი დირექტივების და ბრძანებების მიხედვით მოსკოვიდან წარმოგზავნილი აგენტებია. ეს უკანასკნელნი ოფიციალურად და აშკარად არ სჩანან, მაგრამ ყველამ იცის, რომ ნამდვილი ბატონ - პატრონნი ისინი არიან.

2. მცხოვრებთა შორის გაჭირება დიდია. რუსეთს იკაჟეს პოლონეთიდან ყველაფერი, განსაკუთრებით ნედლი მასალა, მის მიერვე დაწესებულ ფასებში. რუსეთიდან კი შემოაქვს ინდუსტრიული ნაწარმოები, რომელიც შედარებით ცუდი ხარისხისაა და ყიდიან მცუად მალა ფასებში, რაც იწვევს დიდ უკმაყოფილებას.

3. კომუნისტურმა მთავრობამ მოახდინა კონფისკაცია დიდი მამულების, ნაწილი გადასცა გლეხებს, მაგრამ კოლხოზები ჯერ კიდევ არ შემოუღია. მას იშინია გლეხების უკმაყოფილების გამოწვევის და წინააღმდეგობის, სამაგიეროთ ბევრი ადგილას დაარსეს სოფოზები, მაგრამ ამ ექსპერიმენტს ჯერ არავითარი კარგი შედეგები არ მოუტანია.

4. დიდი ომის დროს ბევრი ქარხნები დანგრეულ იქნა, ეკონომიური მდგომარეობა ცუდია და მუშების მდგომარეობაც არაა საანატრელი. ახალი მხოლოდ ისაა, რომ მუშები მიკრული არიან ქარხნებზე, რომელთა ფამოცვლა და სხვა ადგილებზე გადასვლა ადკრძალული აქვსთ.

5. რაც შეეხება ენის საკითხს, სკოლებში სწავლა წარმოებს პოლონური ენაზე, მაგრამ თანდათანობით ძლიერდება რუსული ენის სწავლება, როგორც სავნის, და ეს იწვევს დიდ ზიშს და უკმაყოფილებას, რადგანაც ჩვენ ვფიქრობთ, რომ რუსები ძველ რუსიფიკატორულ პოლიტიკის წარმოებას იწყებენ.

6. საფრთხეშია ჩავარდნილი არსებობა პოლონეთის ეროვნული ჯარისა, რომელსაც გენერალი როკოსოვსკი მეთაურობს. ეს გენერალი მცუად მოხერხებული და მოქნილი მხედარია. ომის დროს მას კარგი სახელი ქონდა და პოპულარიობითაც სარგებლობდა. ხშირად ის ახლაც პატრიოტულ სიტყვებს ამბობს, მაგრამ პოლო-

ნური ჯარის სათავეში ყოველგან რუსი გენერლები ჩააყენა და ამით ცდილობს ეს ჯარი საცხებით მოსკოვს დაუთმობილოს და ერთგულად ამსახუროს. ამ გენერლებს ყოველდღე ემატება ახალი კომუნისტი ოფიცრები, ხშირათ რუსები, და ამნაირად ამ ჯარის მალალი კადრები მთლიანად რუსული ხდება. ყველა ის პოლონელი ოფიცრები, რომელნიც წინეთ მსახურობდენ არა კომუნისტურ ნაწილებში, არამედ „რეზისტანტებში“, და „საიდუმლო ჯარში“, გაძევებული ან დაჭერილნი არიან. არა კომუნისტ მხედარს ჯარში წინ წაწევა არ შეუძლია. საერთოდ კი პოლონეთში, სადაც მცხოვრებნი ნახევრად დამშეული არიან, ჯარი სურსათის მხრით შედარებით კარგ პირობებშია ჩაყენებული, ამით სურთ მათი გული მოიკონ და მოსკოვის ერთგული გახადონ.

7. პოლონეთის ინტელიგენციაც, რომელიც მუდამ ნაციონალისტურად იყო განწყობილი, არ არის კარგ მდგომარეობაში. ხშირია „წმენდა“ და ბევრი მათგანი ან სულ კარავს სამსახურს, ან და დიდ და საპასუხისმგებლო ადგილიდან უფრო დაბალ და უმნიშვნელო პოსტებზე ჩამოყავთ, ხშირია დაჭერები, ციხეები სასესა, მაგრამ რუსეთში მასიური გადასახლებას დღემდე ადგილი არ ქონის, ერთდებიან გადაჭარბებულ ტერიორისტულ ზომების მიღებას, რომ ამით პოლონელების აშკარა წინააღმდეგობა არ გამოიწვიონ.

პოლონელები გრძობენ და აშკარად ხედავენ, ამბობდა ჩვენი ინფორმატორი, რომ მიუხედავად ათასნაირ მანევრებისა, ბოლშევიკების იეზუიტური პოლიტიკა, საერთოდ, მიმართულია პოლონელ ერის სრული დამორჩილებისაკენ. თუ ამჟამათ ტყეში გასული რაზმები არ არსებობენ, ეს მიტომ, რომ მათი არსებობა გამოიწვევდა დიდ რეპრესიებს და მცხოვრებლების დარბევას.

მაგრამ იქვე არ უნდა, როცა კრიტიკული მომენტი დადგება, რუსის კომუნისტებს არც ჩვენი ხალხი და არც ის ჯარის ფართე ნაწილები, რომელსაც ასე უწელიან, თაღის დასაყრდნობათ არ გამოადგება. პირიქით.

შ უ რ ნ ა ლ - ზ ა ზ ე თ ი მ ზ ი დ ა ნ

დამფ. კრების გარეკა. როგორც ვიცით კომუნისტებმა სრულიად რუსეთის დამფუძნებელი კრება გარეკეს პირველსავე სხდომაზე. თუ რა მოხდა ამ პირველ სხდომაზე მეტად მღელვარე აღწერით გადმოგვცემს მისი თავმჯდომარე სოც.-რევ. ბიკ. ჩერნოვი, თავის მოგონებაში, რომელიც დაბეჭდილია თებერვლის რევოლუციის 35 წლის თავზე. ეს აწერილობა იმდენათ საინტერესოა, რომ ჩვენ მთლიანად გადმოვბეჭდავდით მას, ჩვენი გაზეთის ადგილი რომ ამის ნებას გვაძლევდეს. ამიტომ უნდა დავკმაყოფილდეთ ზოგიერთი ადგილების მოყვანით.

1918 წ. 5 იანვ. დილით—მოგვიტხოვს ჩერნოვი — ორასამდე დეპუტატი შევიკრიბეთ თავრიდის სასახლის ახლო, სადაც დანიშნული იყო თვით ბოლშევიკების ხელისუფლების მიერ დამფუძნებელი კრების გახსნა ნაშუადღევსათვის. ქუჩა იქ მისასვლელი სრულიად დაცლილი იყო, მხოლოდ აქ-იქ ეხოებოდნენ სრულიად მოულოდნელათ გამოჩნდებოდნენ ხოლმე შეიარაღებული რაზმები. ცინ მოდის, სად მიდიხართ და რა უფლებით — გვეკითხებოდნენ უდიერათ ყარაულების უფროსები. გამოირკვა, რომ მათ ქონდათ ბრძანება მხოლოდ დამფუძნებელი კრების წევრები გაეშვათ. მივედით თავრიდის სასახლეში. იქ, სასახლის ეზოს წინა მისავეალში სავსე იყო ტყვის-მფრქვეველებით შეიარაღებული ჯარის-კაცებით, გეგონებოდათ ნამდვილი სამხედრო ბანაკი. კარებში უშვებდნენ მხოლოდ თითო-ოროლას და თან გვეკითხებოდნენ — იარაღი ხომ არა გაქვთო.

შევედით შიგნით. აქაც იგივე სურათი — კორიდორები და ვესტიბულები, დერეფნები და ტანისამოსის დასაკიდი საესტა შეიარაღებული მცველებით, რომელნიც მეტად ტლანქნი და თავაგდებულნი იყვნენ. ჩვენ დანახვაზე ერთმა სთქვა ჩვენს გასაგონათ — „აი ამას ძალიან მოუხდებოდა გვერდში ჩემი თოფის ხიზტი“. „აი ეს უთუოთ ვერ აცდება ტყვის“ და სხ. ასეთები. ჩვენ ვადაწყვეტილი გვქონდა, არ მივცეცია არავითარი ყურადღება.

აი შევედით სხდომის დარბაზში. არავინ გარდა ჩვენისა. ბოლშევიკები და მათი მოკავშირე მემარცხენე ესერები თავიანთ ფრატკიების სხდომაზე იყვნენ. გამოცხადებული იყო, რომ კრება გაიხსნებოდა შუადღეზე. გავიდა პირველი საათი, არ მოდიან. გავიდა მეორე, მესამე.

მეთხე. ისინი ისევე თათბირობენ. როგორც იქნა, საღამოს შემოვიდნენ. ახლა კი შეიძლება სხდომის გახსნა. დარბაზი ხალხით გაივსო. ტრიბუნის გვერდებზე შეიარაღებული ჯარის-კაცები. დერეფნებში კიდევ მეტი. აქა-იქ ყოველ კუთხეში და ყოველი მხრით თოფების ტუჩები გამოიყურება. ეს მცველები იყვნენ „ავრორა“-ს და „რესპუბლიკის“ მატროსები, სპეციალურათ არჩეულნი. ბოლშევიკების ყველა ხელმძღვანელი ლენინის მეთაურობით აქ არიან.

ყველა თავის ადგილზეა. საზოგადოთ პარლამენტს ხსნის უხუცესი. ასეთი იყო აქ ს. შვეცოვი. როგორც კი ის ავიდა ტრიბუნაზე, დაიწყო ერთბაშათ ყველა კუთხეში საშინელი ღრიალი, ფეხების ბაკუნნი, პიუპიტურების ბრაზუნნი, ყვირილი, ნამდვილი ტურების კონცერტი. ყარაულები თოფის კონდახებს ურტყამენ იატაკს, ქანდარზე ისტერიულათ ვაპკივიან. აქ კიდევ ვიღაცამ თოფი დაუმიზნა შვეცოვს. შვეცოვი სდგას და ზარს რეკს სიჩუმის ჩამოსაგდებათ, მხარა ისეთი ხმაურობაა, რომ ზარის ხმა სრულიად არ ისმის, მოსჩანს მხოლოდ რომ შვეცოვის ხელი ზარას აქანებს. აი მან დასდო ზარი სტოლზე და იმავე წუთში წაიღო იგი იქვე ახლო მდგომა დარაჯმა და სვერდლოვს გადასცა. ხმაურობა ერთი წუთით შეწყდა და შვეცოვმა მოასწრო თქმა: დამფუძნებელი კრების სხდომა გახსნილია. ამის თქმაზე ატყდა ისეთი ღრიალი, რომ შვეცოვმა ტრიბუნა დასტოვა და ჩვენთან მოვიდა. ტრიბუნაზე ავიდა რაზმის ხელმძღვანელი ბოლშევიკი სვერდლოვი, რომ კრება ხელმეორეთ გაეხსნა, წაიკითხა თავის „პლათფორმა“ და მოითხოვა ჩვენგან გვეთქვა მხოლოდ ან კი, ან არა. ჩვენ მოვითხოვეთ ჯერ თავმჯდომარის არჩევა და მერე „პლათფორმის“ შესახებ მსჯელობა. სვერდლოვი დათანხმდა. დაიწყო არჩევნები თავმჯდომარის. ჩვენებმა წამოაყენეს ჩემი კანდიდატურა, ბოლშევიკებმა მემარცხენე ესერი სპირდონოვის ქალი. ბოლშევიკები დარწმუნებული იყვნენ, რომ გავიდოდა მათი კანდიდატი. ნამდვილათ კი ამირჩიეს მე 244 ხმით — 151-ის წინააღმდეგ.

ავდით ტრიბუნაზე. დავიწყე სიტყვა თუ არა, შეიქნა ისეთი ღრიალი, ყვირილი, გინება და მუქარა, რომ თვითელი სიტყვის შემდეგ მიხედებოდა გაჩერება. არავითარი ყურადღებას არ ვაქცევდი არაფერს ამას, მინდოდა როგორმე

მეთქვა ის, რაც საჭიროთ მიმანდა. მიუხედავად წარმოებულ ხელის შეშლისა — ჩემი სიტყვა დავათავე. ახლა ტრიბუნაზე ავიდენ ბოლშევიკების ორატორები სვერდლოვი და ბუხარინი. წარმოუდგენელი ლექსიკონით და მუქარის ტონით ლაპარაკობდენ ისინი კრების უმრავლესობის მიმართ. მე როგორც თავმჯდომარე მათთვის შენიშვნა უნდა მიმეცა, წეს-რივისაგან მომეწოდებია, მაგრამ მე ვამჩნევდი, რომ ისინი სწორეთ ამას უცდიდენ, რომ ხელ-ჩართული ბრძოლა დაეწყეთ, ამიტომ ექონებოდათ არ შემიჩერებია. არც კრებიდან მიუციას ჩაიმიე რეპლიკა, მიუხედავად იმისა, რომ მათი სიტყვა დამამკირებელი იყო დამფუძნებელი კრების წევრის ღირსებისათვის.

მათ საპასუხოთ ტრიბუნაზე ავიდა სოციალ-დემოკრატი — ირ. წერეთელი. მისმა ტრიბუნაზე გამოჩინან ისეთი ხმაურობა გამოიწვია, რომ ყურთა-სმენა აღარ იყო. მას დაუწყეს შემინება თოფების დამიზნებით, ვიღაცამ ცხვირ წინ ჩივილივით გაუტარა; მაგრამ ყოველივე ამას გამოიგა. დამშვიდებული და ღირსეული ტონით წერეთლის სიტყვამ მიზანს მიაღწია, მან შესძლო სიტყვის დათავება. მის შემდეგ უკვე გაადვილდა სიტყვის წარმოთქმა, თუმცა, როცა ტრიბუნაზე ავიდა დებუტატი ოდოევსკი და სიტყვის თქმა დაიწყო უკრაინულ ენაზე, ისეთი ხმაურობა ანტეხეს ბოლშევიკებმა და ყვირილი — რუსულ ენაზე სთქვი, არ გვინდა სხვა ენაო, რომ ის იძულებული გახდა ტრიბუნა დეტოვებია.

სწდომს ვათავებელი არ იყო, რომ ფანჯრებიდან დილამ შემოანათა. მე გამოვაცხადე კრების შეწყვეტა და დავნიშნე გაგრძელება დღის 12 საათისათვის.

წინასწარი სიფრთხილე გვაგალებდა, რომ სხვა და სხვა გზით გავსულიყავით გარეთ. მთელი ცხო მატროსებით იყო საცხე. როცა სახლში მივედი, ქალაქში უკვე ვაერცხელებული იყო ხმა, რომ დამფუძნებელი კრება ვარეკეს, ჩერნოვი და წერეთელი მოკვლესო და სხ.

12 საათისათვის მე ვავგზავნე კაცი, შესატყობათ, თუ რა ხდებოდა თავრიდის სასახლეში. მოიტანეს უტყუარა ცნობა, რომ სასახლის კარები დაბეჭდილი იყო და მას ხარბაზნებით და სიტყვის-მფრქვეველებით შეიარაღებული რაზმი იცავდა. ცოტა უფრო გვიან გამოვიდა სოფნარკომის დეპრეტი დამფუძნებელი კრების გაუქმების შესახებ...

ს.ს.ბ. და გულაგი. როგორც ვიცით, ყველა „ლაგერები“ სავსეა ცნობ. პროფესორებით და მეცნიერებით. რა თქმა უნდა, სახლი პირებში აქაც არის სხვა და სხვა თემებზე ლაპარაკი. ერთი ასეთი საუბარი ჰქონია „სვირის“ (ლადოგის ტბის ახლო) ლაგერში ისევე ისტორიის პროფესორს კ. ს. თავის მეგობართან. ჩვენ საჭიროთ დავინახეთ მოკლეთ მხინც ვაეცქნით იგი ჩვენს მკითხველებს.

„კონცლაგერი — ეუბნება პროფესორი თავის მეგობარს მუმაოზის დროს — ეს არის მომავალი სოციალური სისტემა მთელი ყოფილი რუსეთის და ახლა სასსრ-სათვის. რიცხობრივი ზრდა ლაგერების, ტერიტორიისლური სიფრცე, რომელიც მათ უჭირავს და მის მცხოვრებთა რიცხვი ისე გამრავლდა რომ, თუ ასე გაგრძელდა, სასსრ. ის ნაწილი, რომელსაც ახლა თავისუფალი ეწოდება — რამოდენიმე ათეულ წელიწადში დაქვემდებარებული იქნება გულაგზე. (გულაგი ე. ი. კონცლაგერების მთავარი მართველობა). მაშინ კი აღარსად ექნება წასასვლელი ბანაკში დამწყვედულს, როცა თავის სასჯელის ვადას შეესარულებს. მაგრამ არ უნდა ველოდეთ, რომ დაჭერა და დამწყვეტა მორიშლება. ეს დარჩება მაგრამ სხვა ფორმით. კონცლაგერის გაზრდაცია ახლაც ხომ არსებობს. არის მაგალითად ბანაკი „განსაკუთრებული“, „საჯარმო“, „მიწერა-მოწერის აკრძალვით“, „სამხრეთის“, „ოქროს მხედების“, „ვანცალკეებელი“ და უზარლოც. შემდეგში ეს გრადცია ვაუმჯობესდება და გეპეტუს განაჩენი იქნება ვადით კონცლაგერის ერთი სისტემის ჩივიმიდან მეორეში, უფრო სასტიკში გადაყვანა და მეტი არაფერი. სახელოვდება სასსრ. უკვე აღარ იქნება შესაფერი თავის შინაარსთან, და ამიტომ უფრო სწორი იქნება მაშინ ეწოდოს ამ ქვეყანას გულაგი.

„დაკვირდით თქვენ რა მოხდა: 1923 წელს, სალოვებში და პრეტეალსკში იყო სულ რამოდენიმე ათასი ტუსანი. მონობის ეს სისტემა ახლა ისეთ დიდ მანძილს მოედვა, რომ ის საკმა-რისია მრავალი სახელმწიფოს შესაქმნელათ და იმდენ მცხოვრებს შეიცავს, რომელიც უდრის ბევრ პატარა სახელმწიფოების მცხოვრებთა რიცხვს. უკვე დღეს კონცლაგერების მცხოვრებნი მეტია, ვინემ ფინლიანდის, ესტონიის, ლატვიის და ლიტვის მცხოვრებნი ერთად აღებულნი. მიაქციეთ ყურადღება არხანგელსკის, ზიჩიანების, კიმბირის სამხრეთ ნაწილს და ზო-

რეკლ აღმოსავლეთს. ამ სივრცეზე ჩამდენი ევროპა დაცევადა! ამ ადგილებში გადასახლებულთა რიცხვიც შეცვალა მცირე ადგილობრივ მცხოვრებთა რიცხვზე. ფაქტიურათ გულაგი — ეს სახელმწიფოთა სახელმწიფოში. გულაგის ქვეშევრდომნი არ ექვემდებარებოდნ მართველობის საბჭოთა სისტემას. საბჭოები, ჩემის აზრით, ეს სასიკვდილოთ განწირული წარსულის ფორმაა. გულაგი კი — პროცესის მთავალ კომუნისტურ სახელმწიფოს ფორმის ჩამოყალიბების. ამ სახელმწიფოში ახლაც არ არის არავითარი საკუთრება. მასში არ არის ინდივიდუალური ბინადრობა, არ არის ოჯახი თავის ყოფა-ცხოვრებით და ტრადიციებით, არ არის ეკლესიები, მღვდლები, ბაზრები, არც პროფესიონალური კუთვნილება, არც უმუშევრობა, არც უფლება შრომისა, თვითიფული ცვლდებულისა იმუშავოს, მუშაობაზე უარი ნიშნავს — დახვედრას. არც აღაშინაობა. ერთი სიტყვით არაფერი ის არ არსებობს, რასაც შეეძლება ე. წ. ბურჟუაზიული საზოგადოება. გულაგის მთელი ტერიტორიაზე არ არსებობს სიტყვა „სახლი“, იმის მაგიერ ხმარებაშია „ბაჩაკი“, „მიწური“, „პალატა“. სიტყვა მუშა გადაკეთდა და ლაპარაკობენ — „ზეკა“. აღამიანებზე ამბობენ — „მასსა“, „ცოცხალი ინგენტარი“, „მუშა-ძალა“.

აღამიანის ყველა გრძობები ეამოცხადებულისა დრომოქმულათ. ჩვენ არ გემართება გვექნეს შებრალება, სიყვარული, პატიოსნება, შეწყალება. გრძობათა მთელი კომპლექსის ნაცვლათ ჩვენ დავიტოვეს მხოლოდ ორი — შიმშილი და ტყვილი. ჩვენ უკვე აღამიანები კი არა ვართ, არამედ კომუნისტური ცოცხალი ინგენტარი, „მუშა-ძალა“. ამიტომაც რომ, როცა ჩვენ ვცვდებით, გულაგი ამას ოფიციალურათ ეძახის გასაგალს (უნია) და ეს ლოლიკურია.

რადგან სიკვდილი შეუძლია მხოლოდ იმას ეინც ცხოვრობდა — ე. ო. კაცს. ჩვენ კი არ ვცხოვრობთ, ჩვენ ვარსებობთ, ისე როგორც სხვა საანგარიშო ინგენტარი კომუნისტური შეურწიების. სიკვდილის შემდეგ ჩვენ ვაგვეწერენ სამეცხემლობარში, ისე, როგორც გასწერენ იმ ხერხს, რომელიც ჩვენ ვაგვეცხთ ჩის მოჭრაზე უხვირო ხმარებით. ხერხის გასაგალს ბუზგა-ლტერია შეიტანს ანგარიშის წიგნში ციფრით. ჩვენ სიკვდილსაც სათანადო დაწესებულება აღნიშნავს ციფრით, ხოლო ყოველ-დღიური სტატისტიკა-კი იმ მთელში, სადაც სწერია — „გასაგალი“. მართლაც ჩვენ ხომ არ ვცვდებით, არამედ ვიხარებთ, ვაკლდებით.

„როცა ავით ვაგვდებით, ჩვენ კი არ ვაქიმობენ, არამედ „რემონტს“ ვაკეთებენ. მე ჩემი ყურით ვაგვიგონე, როცა კონცლაგერის ექიმმა სთქვა: „ამ თვეში ჩვენ რემონტი ვაკეთებთ და წარმოებას მივეცი 85 ერთეული“-ო. აქ ექიმის სიტყვას ესაჭიროება შესწორება. მას უნდა ეთქვა: რემონტი ვაკეთებთ შრიგადის 85 ნაწილსო, და ეს იმითომ, რომ გულაგის შინაარსი, როგორც პროტოტიპი მთავალ კომუნისტური საზოგადოების, სტალინის რეცეპტით, გამოიხატება არა ერთეულებში, არამედ „ბრივადებში“, „კოლონიებში“, „კავშირებში“ და სხვ.

„საბჭოთა სისტემაში კიდევაც დარჩენილი სიტყვები მწერალი, მუშა, ინჟინერი, ექიმი, პროფესორი და სხ. გულაგში კი ყველა თანაბარია. აქ ყველასთვის ერთი სიტყვაა — „ზეკა“...

სამწუხარათ, ადგილის უქონლობის გამო ჩვენ იძულებული ვართ ეს საინტერესო აზრი საბჭოთა რუსეთში აქ შევარქოთ. ვფიქრობთ მოყვანილი ადგილებიც საკმარისია იმისთვის, რომ ვაგვიგონ რა ხდება დედამიწის ერთ მეთქესელზე.

იგი

აკაკი ჩხენკელის მოგონებებიდან

(წაკითხული 30 სექტემბერს 1951 წ. დასასრული)

ქართული უნივერსიტეტი

22 ნოემბრის ყრილობის ვაცილებით უფრო ადრე, კიდევ ო-ზა-კომის დროს, დაიწყო კითხვა ქართული უნივერსიტეტის შესახებ, ხოლო მისი განხორციელება უფრო გვიან, 1918 წ. იანვარში მოხდა.

უნივერსიტეტის წამომწყები და სულის-ჩამდგმელი, როგორც ციფრით, განსვენებული მეცნი-

ერ - ისტორიკოსი ივანე ჯავახიშვილი გახლდათ.

მე არ მახსოვს, როგორი მოხდა ქართველ მეცნიერთა სამშობლოში უჩინარი დაბრუნება რუსეთის იმპერიის მალაქ სსწავლეობიდან ან უცხოეთიდან. კარგად მახსოვს, კიდევ პირველი მსოფლიო ომის წინ, პეტერბურგიდან თბილისამდე ერთ გზაზე ივანე ჯავახიშვილი მოგზა-

ურობის დროს, იყვანეს და მე არა ერთხელ გვილაპარაკანია ამ საგანზე. ისიც კარგად მახსოვს, როცა თბილისს ჩამოვედით მარტის დამლევს 1917 წ., ივანე ჯავახიშვილმა და კიტა აბაშიძემ, რომელსაც პირადად არ ვიცნობდი, მაშინვე მინახულეს, და დავიწყეთ უნივერსიტეტზე ზრუნვა.

ო-ზა-კომში, კიდევ გაზაფხულს 1917 წ., მე მომიხდა ამ კითხვის დაყენება, რამაც დიდი განცვიფრება გამოიწვია! მაგრამ ერთი წევრი ჩქარა პოულობს გამოსავალს: რუსეთის თვითმკრობელობა — ამბობს ის — ნებას არ გვრთავდა გაგვეხსნა რუსული უნივერსიტეტი კავკასიისათვის, ახლა ხომ შეგვიძლია ამის განხორციელება — ასკვნის ის.

ეს უკვე დავიანებულია! — შევძახეთ მე და კიტა აბაშიძემ, წანათლებლის ხელმძღვანელმა. მეტი ჯანი არ იყო, ო-ზა-კომი ღებულობს, მგონი, ხარულამოვის წინადადებით, ჩვენს აზრს და აღვძრავთ წესისამებრი დროებითი მთავრობის წინაშე ქართული უნივერსიტეტის დაარების კითხვას ჩვენს სატახტო ქალაქში.

ამ დღიდან იწყება გაუთავებელი მიწერ-მოწერა დროებით მთავრობასთან. ამასობაში ერთი დროებითი მთავრობა შეორქმე შესცვალა, ბოლშევიკების გადატრიალებაც მოხდა.

საუბედუროდ, კიდევ ზაფხულში ჩემი მეგობარი კიტა აბაშიძე გაქრდა იცვალა და მისი დაუღალავი თანამშრომელი დიტო უზნაძე განაგრძობდა, ო-ზა-კომის გარეთ, ივანე ჯავახიშვილის და განსაკუთრებით ჩემს დანმარებლს უნივერსიტეტის დაარებისათვის მუშაობაში.

რალა გავაგრძელო, ვიტყვი მხოლოდ, მე მხედა წილად, ერთენული საბჭოს სახელით, გამეხსნა ქართული უნივერსიტეტი, რომელიც

შემდეგ საქართველოს სახელმწიფო უნივერსიტეტად იქცა.

ერთ აგიწერთ ამ დღის ამბავს. გეგონებოდათ, თბილისის მთელი მოსახლეობა მოაწყდა სათავად-აზნაურთ ბანკის მიერ, განსვენებული ცხედაძის გეგმით აშენებულ სასახლეს, ნუ დაივიწყებთ, გთხოვთ, კინტოებსაც! ტევა არ იყო, არც შიღ და არც გარეთ; მახსოვს, კათალიკოზი კირიონი დიდის ვაი-ვაგლახით შემოიყვანეს დაარბაზში. რადგან დარც კარგი შეხედა, დაღებულ კარ-ფანჯრებიდან ხმაც კი მოისმოდა: გამოდით გარეთ და აქ გახსენით ჩვენი უნივერსიტეტიო! მაგრამ როცა განსვენებულმა ვლასა მველაძემ დასტეჭა, ხალხის სახელით, პირველი მისალოცი სიტყვა, ამან ცოტათი დაამოშინა გარეთ მდგომნი...

დარწმუნებულნი ვიყავით, მეც მათ შორის, რომ უნივერსიტეტის პირველი რექტორი ივანე ჯავახიშვილი იქნებოდა, მაგრამ მოესტყუებით: მან წამოაყენა ოდესიდან ახლად ჩამოსული პროფესორი მელიქიშვილის კანდიდატურა და ჩვენს თვალს წინ ტრიბუნაზე მჯდომ მეცნიერთა საბჭომ ერთხმად აირჩია ის.

მახსოვს, აქეთ წამოვლილას საქართველოს ელჩად, დაღვრემლი ივანე ჯავახიშვილი შემშვიდება და მძღვეს უნივერსიტეტის საბჭოს დადგენილებას ზურაბ ავალიშვილის იურიდიულ ფაკულტეტის დეკანად დანიშნის შესახებ, მისთვის გადასაცემათ. მე შევასრულე მისი დავალება, ხოლო დღეს, საუვალალოდ, არც ზურაბი გყავს ცოცხალი...

თავმჯდომარე შ. აბდუშელიის წინადადებით დამსწრენი ფეხზე დგომით პატივს სცემენ ორთავე მიცვალებულს.

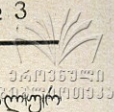
იუკიდიული მდგომარეობა საქართველოში

(მოხსენება რ. არსენიძის, წაკითხული 30 ეკენისთვის 1951 წ.)

უკანასკნელ საუკუნე - ნახევრის განმავლობაში რუსეთი ორჯერ შემოიჭრა საქართველოში, როგორც დამპყრობელი. პირველათ იგი ამ 150 წლის წინეთ მოვიდა, როგორც მოკავშირეთ და დამცველათ მოპატიუებული; ზეით და სხარულით იქნა მიღებული. ხოლო დანმარების მაგიერ სრული ანექსიით უბაჟხა ქართველი ხალხის ნდობას და იმედებს. მეორეთ 30 წლის წინეთ შემოგვესია, ნილამ ახლილი, მტრული

განწყობილებით, შემოგვესია შესამუსრათ, დასაპრობათ და დასამორჩილებლათ.

ორივე შემთხვევას აერთებს ის გარემოება, რომ ორივეს წინ უსწრებდა ჩივი საერთაშორისო ხასიათის და მნიშვნელობის აქტებისა, რომლებიც ორივე მხარესაგან როგორც უფლება მოსილ, იურიდიულ პიროვნებათაგან ნება-ყოფლობით მოლაპარაკების შედეგათ იყო დაღებული და დადასტურებული. ორივეჯერ ამ მო-

ლაპარაკებით და აქტებით თავის-თავზე მიღებული ვალდებულებანი საქართველოს ხასიათისა დააჩრდია და გათელა რუსეთის ხელისუფლებამ.

ჩვენი მოხსენების მიზანია—გამორკვევა იმის, თუ რა პოლიტიკური და იურიდიული დასკვნები უნდა გამოვიყვანოთ ამ ორი ანალოგიური მოვლენიდან და რა უფლებრივ მდგომარეობას ქმნის ეს დარღვევა საქართველოსათვის სამართლის თვალსაზრით.

ბიზველათ განვიხილოთ ეს აქტები, რომელნიც პირველ შემოჭრას უსწრობდნენ წინ და რომელთა ანალოგია გვაძლევს სრულ სახეს რუსეთის თვითმპყრობელთა პოლიტიკისა და სამართლიანობისა, რაც ისტორიულათ იყო მათგან შეთვისებული და დამუშავებული.

ამათში ყველაზე მნიშვნელოვანია — 1783 წლის ხელშეკრულება ანუ ტრაქტატი, დადებული ირაკლი II და ეკატერინე II-ს შორის; და მნიშვნელოვანი ქართლ-კახეთის სამეფოს გაუქმების ჯერ პავლე II-ის და შემდეგ ალექსანდრე I-ის მიერ.

დავიწყეთ ტრაქტატიდან:

დოკუმენტური თვალსაზრისით ეს დოკუმენტი შეჩრეული ტიპისაა, მასში გადახალისებულია ერთმანეთში ელემენტები ფეოდალურ-ევასალურ და მოკიდებულებისა ერთი მხრივ და სახელმწიფოებრივ პროტექტორატისა — მეორე მხრივ; თუმცა უნდა ითქვას, ბევრათ სჭარბობს ელემენტები პროტექტორატის, განსაკუთრებით მის ძირითად და არესებით საკითხების ტრაქტოვაში.

ბ. ზ. ავალიშვილი აღიარებს*), რომ რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა 1783 წლის ტრაქტატით არ უდგება საფუძვლით, არც ევასლობის ცნობას, არც ცნებას პროტექტორატისა ამ ცნებათა ეიწრო მნიშვნელობით. ზოლო ერთნაირათ უდგება ერთსადაც და მეორესაც, თუ მათ უფრო ფართო მნიშვნელობით ვიკულისხმებთ.

ეს რამოდენიმე განსხვავდება ჩვენ მიერ მოცემული ფორმულისაგან. მაგარმ ბ. ავალიშვილი შემდეგ თვით იხრება ჩვენი გაგებისაკენ, როცა აცხადებს, რომ სიმარტივისა და სიადვილისათვის იგი მას პროტექტორატის თვალსაზრისით განიხილავს. ზოლო ცხადია, სიმარტივე და სიადვილე იქითკენაა, საითაც იხრება თვით დოკუმენტის ძირითადი შინაარსი და თვისებები.

მაგრამ ამ უამათ ჩვენთვის ამ დოკუმენტის მომენტს არა აქვს არსებითი მნიშვნელობა. ჩვენთვის უფრო საინტერესოა ვიცოდეთ ბედი ამ ხელშეკრულების და იურიდიული შედეგები მისი ასრულების, თუ დარღვევის.

ისტორიული ფაქტები გვეუბნება, რომ ეს ტრაქტატი თითქმის არც ერთ საჭირო შემთხვევაში არ იყო შესრულებული რუსეთის იმპერატორთაგან. როცა ერეკლე მტრები ესეოდენ, დამხმარე რუსული ძალა ან სულ არ მოიპოვებოდა ქართლ-კახეთის ტერიტორიაზე, ან თუ იყო, როგორც მაგალითად ასპინძის ომის დროს (ტოტლებენის ჯარები), დამხმარების და დაცვის მაგიერ შინაგან კონფლიქტებს ქმნიდა და თვით ერეკლესაც ტახტიდან ჩამოედებას ემუქრებოდა. ვგონებ, საულ ერთხელ ერის რუსული ჯარები ლეკებთან შეტაკებაში. ეს იყო და ეს ქართველმა ერმა კი ტრაქტატების ხანაში მრავალი აწიოკება ივანიცადა, მათ შორის ახრება თფილისის ალა-მანბად ხანისაგან და სხ. ერი არა თუ გაძლიერდა, არამედ დასუსტდა და განივდა, რაც ერთი გზობა თვით ეკატერინე II-მაც კი აღიარა, როცა თავის ჯარების გაყვანა საქართველოდან იმით დასაბუთა, რომ მათი იქ ყოფნა ქართლის მტრებს აბრაზებს, ზოლო შევიდეს ვერ უწევს და საუკეთესოთა ესცანით, ერეკლემ თვით იხრუნოს მოსულ მტრებთან მოლაპარაკებით თავის ქვეყნის მშვიდობიანობის დაცვას.

ამ რიგათ, ტრაქტატები საქართველოსათვის უშუალოთ არავითარი სიკეთის მომცემი არ გამოდგა, პირქით, ზიანი მოუტანა. ამჟამათ ემჩნეოდა, რომ პროტექტორ სახელმწიფოს მიერ იგი მომხმარებელი იყო თავის პოლიტიკის იარაღათ, როგორც საშვალეა შეფარებული ერის დასუსტების და მისი შემოერთების გადავილქების. იგი ემსახურებოდა, მამასადამე, პროტექტორ სახელმწიფოს — ამ შემთხვევაში რუსეთს, როგორც გადამავალი საფეხური და ხელშეწყობი პირობა ახალი ტერიტორიის შესაძენათ და საზღვრების გასაფართოებლათ.

დიდ გაუგებრობათ და წინააღმდეგობათ გვეჩვენება, რომ ამავე დროს მეფე ერეკლე II დილის რანდული პირდაპირობით და სისწიროთ იცავს ამ საზარალო ტრაქტატს, ასრულებს ამ დარღვეული პირობას და მისი ასრულებისათვის საშინელ რისხვას და განადგურებას იტანს მეზობელ მტერთაგან. ძნელია ვიფიქროთ, რომ ამის გაგება მიუწოდებელი იყო ისეთი გამჭირაბი

*) იხ. მისი: «Присоединение Грузии к России».

და გაწვრთნილი პოლიტიკოს - დიპლომატიისათვის, როგორც იყო ერეკლე II. განა ტოტლებენის საქციელი, ქართველ ხალხს რომ აფიცებდა ასპინძის ომის დროს რუსეთის ერდგულობაზე და ეკატერინე II-ს საყვედურის წერილები ამავე ტოტლებენის გამო არ კმაროდა ამ მაღალ-გონიერი მეფისათვის რუსეთის მპყრობელთა ზრახვების გასათვალსწინებლად? განა წინაპართა მწარე გამოცდილება და მგალობლები თითქმის მთელი სამი საუკუნის მანძილზე — არ ამყლავნებდა მისთვის რუსეთის ნამდვილ მისწრაფებებს? დიხსაც რომ კმაროდა, დიხსაც რომ ამყლავნებდა. მაგრამ... მხგარი ის არის, რომ ყოველ მხრივ მუსულმანთა რკალით გარშემორტყმულ საქართველოს ერთად - ერთი გზა-ლა ჰქონდა ფატალურად განსაზღვრული ხსნისა და გადაჩრჩენისა: რუსეთის სანშალგებით უნდა გაეჭრა კედელი ევროპისაკენ, რომელიც მის მხსნელათ მიაჩნდა და რომლისაკენ იგი ქართული ეროვნული კულტურის ძირითადი ბუნებით და საზოგადოებრივ წყობის (ფეოდალიზმი) არსებით თვისებებით, ე. ი. ერის სასიცოცხლო ძარღვთა მსგავსების გამო, სტიქიური ძლიერებით და შეუპოვრობით მიისწრაფოდა.

ისიც უნდა ითქვას, რომ თვით რუსეთიც ევროპის ნაწილათ, ყოველ შემთხვევაში მის შესავალ კარათ მაინც ესახებოდა. ხოლო ქრისტიანული კულტურის გამო, რომელიც საერთო იყო, იგიც თავის შემწეთ იგულებოდა. ხსნა იყო ევროპულობაში და ევროპისაკენ სელამი... რათაც უნდა დაჯდომოდა. თუ ევროპისაკენ უშუალოთ მისავალი გზა მოჭრილი ქონდა, სამგაიერთო, ევრუდ წოდებული „ლინია“, რუსის ჯარის ხაზი, ხომ ასე ახლოს იყო, იქვე, მთის გადაღმა... და იმის იქით თავისუფალი გასაქანი სულიერათ და კულტურულათ ნათესაურ მსოფლიოსაკენ.

ისიც უნდა ითქვას, რაკი ამ გზაზე ერთხელვე ასე გადაჭრით შედგა, ერეკლეს უკან დასახევი საშუალება აღარ ქონდა, თუ არ უნდოდა საბოლოოთ აზიის უკულტურობისა და სიყველურის ჭაობში ამომხგალიყო თვითონაც და მთელი ქართველი ერიც შეე ამოეჩრო. აი აქ არის, ჩვენის აზრით, გასაღები იმის, რომ ერეკლემ მთელი თავისი დიპლომატიური ნიჭი მთიშეცლა; რათა რუსეთის იმპერატორცა „სამგარეელო“ ხელშეკრულების დადებაზე აეძულებია. (ხომ ვიცით მისი პირველი წარდგენილი ხელშეკრულების პირობები გრ. პანიშმა რომ ათი

წლის წინეთ (1874 წ.) მედიდურათ აღიარა უადგილოთ და უნიადაგოთ. 1883 წ. კი მისმა მოადგილემ პატიომკინმა ერეკლეს დიპლომატიური დივერსიით შემინებულმა, მცეკეთებული და გაუმჯობესებული სახით თვით მიართვა მისაღებათ და ხელისმოსაწერათ).

ამით ახსანება, რომ არა ერთხელ გაცრუებულ იმედებს ქართველ მეფეებმა გული არ ათხოვეს და ასე დაჟინებით მიილტვოდენ ჩრდილოეთის მეფისაკენ. ამითვე ახსნება, რომ თავის მხრივ ასე რაინდულათ უწევდენ ერდგულებას ამ თრგულ თვითმპყრობელობას, რომელსაც ქრისტიანობის გამო ერთი იოტის ოდენა მსხვერპლის გაღებაც არ მოუსურვებია ბატარა დამარული ქრისტიანული ერის ცელქსათვის. ვიმეორებთ: ევროპა, ევროპელობა — აი რისთვის ატეხდენ თავს რუსულ „კორიდორის“ გასაღველ კედლებს საქართველოს სამეფოს ბედის ხელმძღვანელნი. ამშა, ვფიქრობთ ჩვენ, მთელი ფილოსოფია ამ ისტორიული ლტოლვის.

ასეა თუ ისე, ფაქტია, ისტორიულათ დადასტურებული, რომ რუსეთის იმპერატორები განუწყვეტლივ არდევდენ თავის დაპირებას: „ქართველი მეფეები — ასეთივე დაჟინებით ჩრებოდენ ერდგული თავის სიტყვის.

პროტექტორის მიერ შეფარებულ სახელმწიფოსთვის დახმარების გაუწევლობა, რითაც უნდა იყოს იგი გამოწვეული, ბოროტი სურვილით, თუ შესაძლებლობის უქონლობით, სულ ერთია, საერთაშორისო სამართლის თვალ-საზრისით საკმაო საბუთია, რომ პროტექტორატი დარღვეულათ იქნეს მიჩნეული და შეფარებულმა სახელმწიფომ სრული თავისუფლება დაიბრუნოს. ასე შეეძლოთ მოტყუელიყვენ საქართველოს ბედის გამგებსაც.

მაგრამ მოხდა სულ წინააღმდეგი: ხელშეკრულება დაარღვია და თან გაუქმებულათ გამოაცხადა არა საქართველომ, არამედ თვით რუსეთის მთავრობამ, როცა ცალმხრივი აქტით პავლე II-ემ 1800 წ. 18 დეკემბერს საქართველოს შეერთების მანიფესტი გამოსცა და 18 იანვარს, 1801 წ. გამოაქვეყნა პეტერბურგში, ხოლო მისმა მემკვიდრემ — 1801 წ. 12 სექტემბერს ახალი მანიფესტით იგივე დაადასტურა.

რა შედეგი მოყვა ამ გაუქმებას? რა შედეგი მოყვა ამ ანექსიას? აი გასაჩრევი საკითხები.

1783 წ. ხელშეკრულების გაუქმებას მოყვა ერთი კუროზული, მაგრამ ისტორიაში მაინც, მნიშვნელოვანი წინააღმდეგობა. თუ ხელშეკ-

მ ც ი რ ე უ მ ნ ი უ ზ ნ ა

კამათი კარგია, როცა მოკამათეს აქვს სურვილი მოაზრდაპირის აზრის იჯაგებობის და ჭეშმარიტების გამოარკვევის. იგი უმიზნოა და მომბეზრებელი, თუ რომელიმე მხარე სიმართლის დამალვას და გადამახინჯებას არ ერიდება. „საქ. დამ.“ კალმოსნებს კი სწორედ ეს უკანასკნელი მიზანი აქვს დასახელი.

აი ერთი ნიმუში ასეთი საქციელის.

ბ. მანველიშვილს მოუსურვებია ჩემი 30 წლის წინეთ ნათქვამის გაცნობა თავის მკითხველისათვის. ეს კარგიც იქნებოდა რომ ცნობდეს ჩემს ნათქვამს და არა გადამახინჯებას.

როცა ამიერ-კავკასიის დამოუკიდებლობა იქნა გამოცხადებული 1918 წ. (8) 22 აპრილს, მისი სიტყვით ბ. არსენიძე თვალ-ცრემლიანი წარმოუდგა და სვიმს მოახსენა: „ეს ნაზიჯი არ ნიშნავს განხეთქილებას: სულით - გულით ჩვენ მასთან (რუსეთთან) ვართ და მათთანვე ერთად უნდა ვაწარმოვით ბრძოლა დემოკრატიის იდე-

რულება გაუქმებულია, ცხადია, ორივე მხარე უბრუნდება იმ მდგომარეობას, რომელშიც იყვნ ხელშეკრულებამდე. იურიდიულათ, მამასადამე, 1801 წ., გასწყდა ხელშეკრულებით დადებული კავშირი რუსეთსა და საქართველოს შორის და ეს უკანასკნელი გახდა, ან უკეთ, უნდა გამხდარიყო დამოუკიდებელი სახელმწიფოთ, მას უნდა დაბრუნებოდა თავის სუვერენული უფლებები. ასეთია იურიდიული დასკვნა, იურიდიული ლოდიკა.

მაგრამ ფაქტიურათ მოხდა სრულიად წინააღმდეგი. ტრაქტატის გაუქმებით ისარგებლა ძლიერმა მხარემ, გამაუქმებელმა და თავის მოკავშირე საქართველო ცალმხრივი აქტით — თავის სრულ ქვეშევრდომთ გამოაცხადა: მისი სახელმწიფო ორგანოები მოსაო. ამ რიგათ, საქართველოს მიეცა უფლება თავის სუვერენობის აღდგენის, მაგრამ იმავე დროს წაერთვა ფაქტიურათ საზღალოება და ლონისძიებანი ამ უფლებით სარგებლობის.

რაზი საქმე? საიდან გამოდის ასეთი წინააღმდეგობა და შეუსაბამობა ისტორიულ ფაქტებსა და იურიდიულ დასკვნებს შორის?

განვიხილოთ ეს ცოტა დაწვრილებით.

(დასასრული შემდეგ)

ალეგისათვის და თუ ახლა იტლებული ვართ გამოცხადდით ამიერ-კავკასიის დამოუკიდებლობა და ჩვენი მოქმედების სფეროს ვზღუდავთ ამ ფარგლებით, ჩვენ ახლაც მაინც გვასულდგმულვებს ის დიდი იდეები, რომელიც გვაერთიანებდა მისთვის ბრძოლას დროს, როცა ჩვენ ვიმყოფებოდით მთლიან რუსეთის დემოკრატიის რიგებში“ (იხ. „დოკ.“ გვ. 216).

ნამდვილათ კი დოკუმენტში სწერია:

„ამ სიტყვებით მივმართავ არა სახალხო კომისართა საბჭოს, არამედ რუსეთის ნამდვილ რევოლუციურ დემოკრატიას, რომელთანაც ერთად ჩვენ ვიბრძოდით და რომელიც გავგიგებს ამ ჩვენ უკანასკნელ ნაბიჯს — რუსეთის დემოკრატიისაგან გამოყოფას. ეს ნაბიჯი არ ნიშნავს განხეთქილებას. სულით, კულტურულათ ჩვენ მათთან ვართ და მათთან ერთად ვაწარმოებთ ბრძოლას დემოკრატიის ბრწყინვალე იდეალებისათვის. და თუ ახლა იტლებული ვართ გამოცხადდით ამიერ-კავკასიის დამოუკიდებლობა და ჩვენი მოქმედების სფეროს ვზღუდავთ ამ ფარგლებით, ჩვენ ახლაც გვასულდგმულვებს ის დიდი იდეები, რომელიც გვაერთიანებდა ჩვენ ამ იდეალებისათვის ბრძოლაში, როცა რუსეთის ერთიანი დემოკრატიის რიგებში ვიმყოფებოდით“...

ჩვენ ხაზი იგულისხმებოდა იმ ფრაზებს და იმ აღდეგებს, რომელიც ბ. მანველიშვილმა გამოსტოვა, ან გადამახინჯა, უსწორობა თარგმნისა (ტექსტი რუსულ ენაზე), სადაც იგი აზრს არსებობდა არ სცვლის, ჩვენ აღუნიშნავთ დაესტოვეთ.

პირველი ხაზგასმული წინადადებად მკითხველი დაინახავს, რომ ლაპარაკია ს.-დ. პარტიის გამოყოფაზე რუსეთის პარტიიდან, რაც იყო არსებითი თემა ჩემი სიტყვის და სოლიდარობა გამოცხადებულია რუსეთის რევ. დემოკრატიისადმი, რომელიც ოპოზიციის იმყოფებოდა და იდეინებოდა ვაბაჯონებულ კომუნისტისაგან. რაც შეეხება რუსეთიდან გამოყოფას ამაზე ცოტა ქვევით იმავე გვერდზე ნათქვამია: „დამოუკიდებლობა — ეს არის თავის-თავით თავისუფლება ხალხისათვის თავის გადსტრას თავის ბედი. თუ ჩვენ საქმდე თავისუფლად ვუერთებდით ჩვენს ბედს რუსეთისას, ახლა ჩვენ საქირთვთვლით ასევე თავისუფლათ გადავწყვიტოთ დამოუკიდებლობა ჩვენი რევოლუციური დე-

მპ. გეგეჯორის იუბილე

ბ. ევ. გეგეჯორის 70 წელი იშეთსრულდა. პოლიტიკურმა მიდევნებებმა მოიხსურვეს აღენიშნათ ამასთან ერთად მისი 45 წლის პოლიტიკური მოღვაწეობა.

მის ბინაზე შეიკრიბა დიდ-ძალი ქართული საზოგადოება. ზეიმი გახსნა ბ. ნოე უორდანისამ. გულთბილი სიტყვებით აღნიშნა მან იუბილარიას ღვაწლი და ზეიმის ხელმძღვანელობა გადასცა კ. გეგეჯორას. უკანასკნელმა ვრცლად გააცნო საზოგადოებას იუბილარიას მოღვაწეობის დიდი დამსახურება ქართველი ხალხის წინაშე — რუსეთის ცარიზმის დროს, რევოლუციის, დამოუკიდებელი საქართველოში და ემიგრაციაში — სადაც მუდამ ერთი მიზანი ასულდგმულდგება: დაცვა დაჩაგრული ადამიანის და ერის.

შემდეგ მისალოცო სიტყვებით გამოვიდნენ: ბ.ბ. მ. ჩუბინიძე, ნ. ჟურუმაძე, გ. კერესელიძე, ლ. ფაღვა, ვრ. წერეთელი, ივრ. ჟურაბაძე, ნოე ცინცაძე, კ. კანდელაკი, დ. კლდიაშვილი, პ. სარგველაძე, მ. ქურციკიძე, გ. წერეთელი და მ. სტურუა.

სიტყვების შეფასებას არ ევაძირებთ, მაგრამ ვერა დავტოვებთ უყურადღებოთ იმ ახალ თაობის გულ-მართალ გამოხველას, რომელიც ომის შემდეგ მოგვევლინა და იქაური სიონ ბერვა ჩამოგვიტანა — გამამხნეველები საქართველოს განთავისუფლებისათვის ბრძოლაში.

ბოლოს მგრძობიარე სამადლობელი სიტყვით უბასუხა იუბილარიამ თავმოყრილ საზოგადოებას, რომელმაც იგი მხურვალე ტაშისცემით დააჯილდოვა.

მოკრატის და ვაწარმოვით ბრძოლა დამოუკიდებლათ“.

როგორც ხედავთ: აზრი დამახინჯებულთა, ამონაწერი გაყალბებული, გაყალბება ფაქტობრივად განმარტებით, მაგალითად სიტყვა რუსეთის ჩამატებით.

ახლა მიბრძანეთ, რა აზრი აქვს ასეთ ადამიანთან კამათს?

ამიტომ მკითხველს ნუ გაუკვირდება, თუ ჩვენ ის აღარ გავაგრძელოთ.

რ. არსენიძე

პარკო წერილიდან

მუხაჯირები. გასულ წელს, იანვრის 15-ს მიხედვით წასვლა ქ. ორდუში, სადაც ერთი თვე დავრჩი. უნდა გითხრა, რაც საქართველო დავსტოვე, მე ისეთი იმ დღიდან არაფერი მინახავს. ჩასვლისთანავე გავიცანი ადგილობრივი ქართველები; სულ ძველი მუხაჯირებია: ქობულეთელები და საქარლები. ამ ქალაქის ირგვლივ სოფელია სულ ქართველბისაგან დასახლებული. შემხედნენ დიდის ალტაცებით. ხელათ იცნობდეს სოფლებში ჩვენებურია ჩამოშული და ნახეთო. (აქეთ ქართველებს გურჯებს ეძახიან ან „ჩვენებურებს“). ყოველ დღე მოდიოდნენ სოფლებიდან და მეკითხებოდნენ საქართველოზე, ყოველ წვრილსაც კი და ისეთი ინტერესით, რომ გაკვირვებულნი იყავი: აქ დაბადებული ხალხი როგორ დაინტერესებულია ჩვენი მდგომარეობით. სხვათა შორის მკითხებოდნენ: სტალინი და ბერიანი ხომ ჩვენებურიანო, მე ვეტყვი, გარუსებულანო, რუსზე უფრო წამხდარიანო. ხანდახან კიდევ მათაც ვუკებნდი — როგორც თქვენ ხართ გათავრებული თქო. ეს ძალიან სწყინდათ და მე მკირდებოდა მათ დასამშვიდებლათ მომეყვანა რაიმე, აი მაგალითად, ვეუბნებოდი, ალი-ფაშა ხომ ჩვენებური იყო, მაგრამ თქვენი ძველები აყარა თავის ქვეყნიდან და აქეთ ჩამოვიყვანათ და გავათურქათ მეთქი. მაინც ძნელი იყო მათი დამშვიდება, ალი-ფაშაზე კი მეთანხმებოდნენ, რომ კარგი არ უქნიაო. რადიოს გამოგონება დიდ სამსახურს უწევს აქაურ „ჩვენებურებს“. ისინი თითქმის ყოველ დღე უსმენენ თბილისს და ბათუმს, საიდანაც ქართულათ ლაპარაკობენ. განსაკუთრებით სიხარულით ისმენენ სიმღერებს, „კონცერტებს“. სიმღერებს ესენიც ააყოლებენ ხმას, ან ცეკვავენ, როცა საცეკვაო მუსიკა იქნება გადმოცემული. ზოგიერთებმა ესეც მიიბრუნა — სულ ბათომზე და თფილისზე მაქვს აწყობილი რადიო და სხვას არ უსმენთო. ოღონდ ზოგიერთებს უჭირთ გადმოცემაში ქართული ლაპარაკის გაგება: „სიმღერა და ცეკვა კი ჩვენი საქმეა“ — მეუბნებოდნენ. აქვე შემხვდა მასწავლებლები თურქის სკოლის, და საკვირველია, ისეთი მშვენიერი ქართულით დამელაპარაკენ, ჩემს გაკვირვებას საზღვარი არ ქონდა. ვკითხე, სად ისწავლეთ ასეთი ქართული თქო, მიპასუხეს: „ჩვენ მასწავლებლები ვართ და რადიოს რომ ვისმენთ, იმით გავისწორეთ ყნაო“. ყველა ჩემს ნახულს ვერ ავწერი, ამის იარც შეძლება მაქვს, არც

ცოდნა. ამას იმისთვის გწერთ, რომ გაგაცნოთ საქურო მდგომარეობა და მოხერხებულ დროს, როდესაც საჭიროთ დაინახოთ, მიიღოთ ზომები. ბევრი სწუხს, რომ ჩვენი ქვეყანა დაპყრობილია: ნატრობენ, ნეტავი მანახავო.

ავთანდილი

კატინის მსხვერპლნი

როგორც ვიცით, კატინში 12.000-ზე მეტი პოლონელი ოფიცრები იქნა დახოცილი 1940 წ., მათ შორის, როგორც პოლონელი გაზ. „სირენა“ გადმოგვცემს (№ 218) ოთხი თუ ხუთი ქართველი ოფიცერიც ურევია, რომელნიც პოლონელებთან ერთად მოხვდენ კომუნისტების ხელში

ამ აფიცრთა საფლავი აღმოაჩინეს ტყვენი გერმანელებმა ომის დროს და საქვეყნოთ ამხილეს კომუნისტური ხელის-უფლება, როგორც ავტორი ამ საშინელი ტრაგედიის. ახლა საერთაშორისო კომისია ცდილობს ამ საკითხის გამორკვევას და აწარმოებს ფართე დაკითხვას ემიგრაციაში. თვით რუსეთში, კატინის რაიონში, გამოსაძიებლათ, რასაკვირველია, მის წევრთ საბჭოთა ხელის-უფლებს არ უშვებენ. ხოლო როცა კატინის კომისიის თავმჯდომარემ მიმართა ვარშავის კომუნისტურ ხელისუფლებას ამ საკითხის გამორკვევაში დაგვეხმარეთო, უკანასკნელმა დახმარებაზეც უარი უთხრა და თვით გამომძიების წარმოებაც თავის ღირსების და მოსკოვის მთავრობის შეურაცყოფათ ჩათვალა. სამაგიეროთ თვით ქრემლის ბატონები ახდენენ თავისებურ „გამომძიებას“; ე. ი. უბრძანეს რამოდენიმე ეპისკოპოსს, ბერს, ეჩრისკაცს, სამხედრო პირს და მეცნიერს, დაუყონებლივ დაამტკიცონ, რომ ეს მკვლელობა ჩადენილია გერმანელთა ოკუპაციის ხანაში და მასთანადამე პიტლერის პოლიციის მიერ. ჩვენთვის საეჭვო არ არის, რომ ამ სისხლიანი ტრაგედიის ავტორია ის, ვინც გაურბის საერთაშორისო სვინდისის წინაშე ამ საქმის ღიათ განხილვას, სიმართლის საჯაროთ გამორკვევას. ბრალდებული რომ თვითონ დამჯდარაყოს გამოძიებლათ — საქმედუ არსად გაგონილა! მხოლოდ სტალინისტებს შეეძლოთ ასეთ „გენიალურ“ გამოგონებამდე მიეღწიათ.

ქართული ხალხური მუსიკა რადიოში

ბრიტანეთის რადიო გადაცემაში, ლონდონში, 21 თებერვალს, საღამოს 6 საათსა და 35 წუთზე მოაწყო მოხსენება ქართული ხალხური მუსიკის შესახებ. მოხსენებასთან ერთად გადმოცემული იყო აგრეთვე, საილიუსტრაციოთ, ნიმუშები ქართული ხალხური მუსიკისა ფირფიტების საშუალებით.

მოხსენება გააკეთეს სტოკპოლმის კონსერვატორიის პროფესორმა ივანესტ ემსპაიმერ - მა და ბ. მატს არნბერგ - მამ.

პატრეცემული პროფ. ემსპაიმერი 2-3 წლის წინეთი ყოფილა საქართველოში და უშუალოთ გასცნობია ქართულ ხალხურ მუსიკას.

მომხსენებელთა სიტყვით, ქართული ხალხური მუსიკის უმთავრესი დამახასიათებელი თვისება არის პოლიფონია, რომელიც საქართველოში ცნობილი ყოფილა თურმე უკვე მეცხრე საუკუნეიდან.

შეცდომის გასწორება

საჭიროთ მიგვაჩნია გასწორება ზოგიერთ შეცდომების, ახრის სწორათ გაგებისათვის:

„მებრძ. საქ.“ № 2-ში — გვ. 11, „მეორე სვეტში“ ზევიდან მეცამეტე პწკარში ნაცვლად სიტყვებისა: „იბადება ახალი მდგომარეობა“, უნდა იყოს „იბადება ახალი მდგომა“.

იმავე სვეტში ქვევიდან მეორე პწკარის ზევით ამოღარდნილია ერთი პწკარი: „ვინემ კავკასიის ტერიტორია“.

აგრეთვე გვ. 25, პირველ სვეტში პწკარები 14-16 ქვევიდან უნდა იკითხებოდეს ასე: „ნიშნავს ამიტომ ერის ერზე სამკედრო - სასიცოცხლოთ გადაკიდებებს ე. ი. დაუთავებელ ომს, სანამ ერთი მოპირდაპირეთაგანი საბოლოოთ არ ამოწყდება“. ხაზგასმულია გასწორებული სიტყვები.

უკრნალ „მებრძოლი საქართველო“-ს რედაქცია მითავსებულთა:
9, Rue Jobbé Duval,
Paris 15e.
Tél.: VAU. 25-14.

წერილები და მასალები უნდა გამოიგზავნოს აღნიშნული მისამართით.